

Azərbaycan Respublikası

Dövlət elm və texnika komitəsi
patent-lisenziya idarəsi

Sənaye mülkiyyəti

Rəsmi bülleten

AZƏRBAYCAN

RESPUBLİKASI

DÖVLƏT ELM VƏ TEXNİKA KOMİTƏSİ

PATENT-LİSENZIYA İDARƏSİ

SƏNAYE MÜLKİYYƏTİ

RƏSMİ BÜLLETEN No 1

Dərc olma tarixi: 01.04.98

BAKİ - 1998

MÜNDƏRİCAT

Bölmə 1. İxtiraya dair sənədlər barədə mə'lumatların dərci	3
Bölmə 2. Azərbaycan Respublikasının Dövlət reyestrinə daxil edilmiş ixtira patantləri haqqında mə'lumatların dərci	40
Bölmə 3. Azərbaycan Respublikasının Dövlət reyestrinə daxil edilmiş əmtəə nişanları və xidmət nişanları.	68
Bölmə 4. Mə'lumat, e'lanlar	193

Содержание

Раздел 1. Публикация сведений о заявках на изобретения	3
Раздел 2. Публикация сведений о патентах на изобретения, внесенных в Государственный реестр изобретений Азербайджанской Республики	40
Раздел 3. Публикация сведений о товарных знаках и знаках обслуживания, внесенных в Государственный реестр изобретений Азербайджанской Республики	68
Раздел 4. Информация, объявления	193

Bölmə 1. İxtiraya dair iddia sənədləri barədə
mə'lumatların dərci

**Раздел 1. Публикация сведений о заявках на
изобретения**

Bölmə A. İnsanın həyatı tələblərinin tə'min edilməsi

Раздел А. Удовлетворение жизненных потребностей человека

(51) A 61 B 17/56

(11) N A 97/000959

(22) 15.05.97

(71)(72)(73) İsmayilov O.A., Seyidova H.Ə., Əlizadə V.A.

(54) Kompresiyaedici vint.

(57) İxtira tibb sahəsinə, məhz travmatologiyada ombanın boyunucunun sınıqlarının müalicəsinə aiddir. İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, osteosintez üçün kompressiya edici vintdə müxtəlif diametrdə düzəldilmiş və eyni istiqamətdə yivi olan, öz aralarında yivli birləşmə ilə bağlanmış proksimal və distal uclu mil vardır, həmçinin, vint oynaqlar arasında yerləşmiş və onların baş səthlərinə dirənən dəyişkən distansion oymaqlarla təchiz edilmişdir. Bundan başqa, distansion oymaqlı proksimal üçün oynaqı meyl bucağı 10° -dən artıq olmayan konus səthləri şəklində düzəldilmişdir. Kompresiya edici vintdən istifadə vintlərin komplektliyini konkret xəstəyə konkret lazımı uzunluğu tə'min edən dəyişkən oymağın seçilməsi hesabına ölçü sırasında dördəndən birə endirməyə,

həmçinin kompressiya vintlərin cərrahiyyə üçün metal həcmi artıq azaltmağa imkan verir.

(71)(72)(73) Исмаилов О.А., Сейидова А.А., Али-заде В.А.

(54) Компрессирующий винт.

(57) Изобретение относится к области медицины, именно, к травматологии для лечения переломов шейки бедра. Сущность изобретения заключается в том, что компрессирующий винт для остеосинтеза содержащий стержень с проксимальным и дистальными концами, выполненными разного диаметра и имеющими резьбу одного направления, сочлененной между собой резьбовым соединением, причем винт снабжен сменными дистанционными втулками, размещенными между сочленением и упирающиеся в их торцевые поверхности. Кроме того, сочленение проксимального конца со сменной дистанционной втулкой выполнено в виде конусных поверхностей, угол наклона которых не превышает 10° . Использование компрессирующего винта позволяет сократить комплектность винтов типоразмерного ряда

г четырех до одного винта
а счет подбора сменной
тулки, обеспечивающей ко-
нкретно необходимую длину
конкретному больному, а
также уменьшить металло-
мкость хирургического ко-
мплекта компрессирующих
винтов более чем на 50%.

(51) A 61 B 17/56

(11) N 95/000620 A

(22) 22.08.95

(71)(72)(73) Səmədzadə R.M.,
Səmədzadə R.R.

(54) Sümüküstü fiksator
qurğusu.

(57) İxtira tibb texnikası sa-
həsinə aiddir. İxtirainin məq-
sədi sınıqların bitişməsinin
sür'ətlənməsi, ətraf sınıqları
olan xəstələrin müalicəsi
müddətinin qısaldırmasıdır.
Qurğu qövşşəkilli formada
metal lövhədən ibarətdir.
Lövhənin bir yarısında uzununa
oxa eksentrik olaraq şu-ruqlar
üçün deşiklər açılmışdır,
şurupların köməyi ilə lövhə
sümüyə bərkidilir. Lövhənin
digər yarısında eynilə oval-
şəkilli deşiklər açılmışdır. Hər iki
tərəfdə deşiklərin qıraqları
dərindənədirilir. Lövhənin uzununa
kənarları boyunca üçbucaq
formalı dişlər düzülmüşdür,
fiksajlama zamanı onlar sümük
toxumasına girib tərənışdən
sümükdə yaranan rotasiya
gərginliyini aradan qaldırırlar.

Sümüklə lövhənin toxunma
sahəsi yalnız uzununa kənarlar
boyuncadır ki, bu da sümük
toxumasının sağalması fizio-
logiyasını kifayət qədər sür'-
ətləndirir. Təklif olunan qur-
ğudan istifadə sümüyün sağal-
ması prosesini sür'ətləndirmə-
yə, tərənış za-manı sümükdə
rotasiya gərginliyini aradan
qaldırmağa imkan verir.

(71)(72)(73) Сamedзаде Р.М.,
Сamedзаде Р.Р.

**(54) Устройство накостной
фиксации.**

(57) Изобретение относится к
медицинской технике. За-
дачей изобретения является
ускорение репарации пере-
лома, сокращение сроков
лечения больных с пере-
ломами конечностей. Уст-
ройство представляет собой
металлическую пластину ду-
гообразной формы. На одной
половине пластины экс-
центрично продольной оси ее
просверливаются отвер-
стия для шурупов, с по-
мощью которых она крепится к кости.
На другой половине распо-
ложение отверстий иден-
тично, но по форме овальное.
Отверстия на обеих поло-
винах пластины прозен-
кованы. Вдоль обеих краев
пластины имеются зубья
треугольной формы, при

помков, восстанавливает
ранняя функция жеватель-
ного аппарата. Кроме того,
предложенное устройство не
имеет сложной конструкции,
простое в изготовлении и
удобно при использовании.

(31) C 02 F 1/50

(11) N 93/000160 A

(22) 26.04.93

(71)(73) Azərbaycan Dövlət
Neft Akademiyası

(72) Muqanlınski F.F., Lusin
A.M., Səmədov A.M., Saadun
A.Q., Kandinская L.I.

(54) Sulfat ionlarını reduksiya
etmək qabiliyyətinə malik olan
bakteriyaların həyat fəaliy-
ətini aşağı salan bakterisid-
inhibitor.

(57) İxtira sulfat reduksiya edici
bakteriyalarla (SRB) mübarizə
üçün reagentə aiddir və
sənayenin müxtəlif sahələrində,
əsasən də neft sənayesi-
zində neft laylarına vurulan
suyu zərərsizləşdirmək üçün
istifadə oluna bilər. İxtiranın
vəzifəsi eyni vaxtda hidrogen-
sulfid korroziyasına qarşı
inhibitor xassəsinə malik və
SRB inkişafını dayandırmaq
üçün istifadə olunan rea-
gentlərin çeşidini geniş-
ləndirməkdən, onların səmərə-
liliyini artırmaqdan və isteh-
salını ucuzlaşdırmaqdan ibar-
ətdir. Qarşıya qoyulan vəzifə

bakterisid-inhibitor kimi xüsusiyyətlə malik reagent təklif olunmaqla əldə edilir. Təklif olunan reagent SRB-nin müxtəlif formasının inkişafının yüksək dərəcədə qarşısının alınmasını təmin edən kompleks mühafizə xassəsinə malikdir, həm də məlum reagentə nisbətən az qatılıqdan istifadə etməklə hidrogen sulfid mühitində korroziyaya qarşı inhibitor xassəsinə malikdir.

(71)(73) Azərbaycan Dövlət
Gosudarstvennaya Neftyanaya
Akademiya.

(72) Mуганлинский Ф.Ф.,
Люшин М.М., Самедов А.М.,
Саадун А.Г., Кадинская Л.И.

**(54) Бактерицид-ингибитор
для подавления жизнедеятельности сульфатовосстанавливающих бактерий.**

(57) Изобретение относится к реагентам для борьбы с сульфатовосстанавливающимися бактериями (СВБ) и может быть использовано в различных отраслях промышленности, в частности в нефтяной промышленности при обработке воды, закачиваемой в нефтяные пласты. Задачей изобретения является расширение ассортимента реагентов, применяемых для подавления СВБ, обладающих одновременно

4) Способ получения бутилацетата.

57) Изобретение относится к области получения сложных эфиров, а именно, бутилацетата, путем этерификации уксусной кислоты бутиловым спиртом. Задачей настоящего изобретения является создание способа получения бутилацетата с высоким выходом целевого продукта, путем использования катализатора на основе синтетического цеолита пентасила. Поставленная задача решена тем, что в способе получения бутилацетата этерификацией уксусной кислоты бутиловым спиртом в присутствии катализатора - цеолита, а в качестве цеолита используют модифицированный кислотной обработкой синтетический пентасил Z8M с силикатным модулем 24,8 и степенью обмена Na^+ на H^+ - 80-85,5%. Способ этерификации с использованием высокоактивного катализатора на основе синтетического пентасила позволяет достичь более высоких выходов бутилацетата по сравнению с прототипом, а именно: при температуре 180°C наибольший выход бутилацетата

составляет 89,4%, а производительность 62,94 мол Б/а/кг (кат)ч против 79,1%-46,64 мол Б/а/кг (кат)ч при 200°C .

(51) C 07 C 27/10, 29/03

(11) N 96/000824 A

(22) 18.07.96

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Kimya Texnologiyasının Problemləri İnstitutu, "Azərkimya" Dövlət konserni.

(72) Nədiyev Tofiq Murtuz oğlu, Sadıxov Fikrət Məmməd oğlu, Məmmədov Eldar Musa oğlu, Fərəcov Elçin Hüseyn oğlu

(54) Metanolun alınma üsulu.

(57) İxtira qaz e'malı və neft-kimya sahəsinə aiddir və metanolun alınmasında isti-fadə oluna bilər. Metanol isə dərman və boyadıcı üçün aşqar, formaldehid, sirkə turşusu, metalasetat və s. istehsalatında işlədilir.

İxtiranın əsası: metanın hidro-genperoksidin 30%-li su məhlulu ilə oksidləşməsi yolu ilə metanolun alınma üsulu 4-8 atm təzyiqdə və 623-723 K temperaturunda əsas məhsulun yüksək çıxımına və prosesin selektivliyinə gətirir.

(71)(73) Институт теоретических проблем химических технологий АН Азербайджана, Гос. Концерн "Азерхимия"
(72) Нагиев Тофик Муртуза

оглы

Садыхов Фикрет Мамед оглы
Мамедов Эльдар Муса оглы
Фараджев Эльчин Гусейн
оглы

**(54) Способ получения ме-та
нола.**

(57) Изобретение относится к области газопереработки и нефтехимии и может быть использован для получения метанола, применяемого как растворитель для красителей и лекарств, добавка к топливам, а также в производстве формальдегида, уксусной кислоты, метилацетата и др.

Сущность изобретения заключается в окислении метана 30% - ным водным раствором перекиси водорода при давлении 4-8 атм и температуре 623-723 К, что приводит к увеличению выхода метанола и повышению селективности процесса.

(51) С 07 С 69/12

(11) N 94/000383 А

(22) 03.06.94

(71)(73) AR EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu.

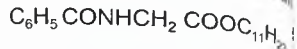
(72) Kazımova Natella Saleh qızı

Mahmudova Ədilə Əliyoldaş qızı

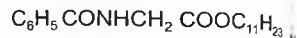
(54) Qıppur turşusunun undesil

efiri sintetik yağlara qarşı əleyhinə aşqar kimi.

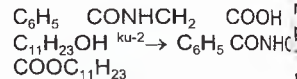
(57) İxtira, sintetik korroziyaya qarşı aşqar tətbiq edilə bilən yeni kimyəvi birləşməyə - gıppur turşusunun undesil efinə aiddir. Formulu

Tövsiyyə edilən ixtira məqsədi sintetik yağlara sək temperaturalarda ziyaya qarşı üstün xassə malik yeni aşqarların edilməsidir. Gösterilən sədə nail olmaq pentaeritrit efinə korroziyaya qarşı aşqar kimi gıppur turşusunun formulu:

olan undesil efinə istifadə edilmişdir. Gıppur turşusunun undesil efinə gıppur turşusunun undesil spirti ilə eterifikasiyasından aşağıdakı sxem üzvü sin-tez edilmişdir:

Bu birləşmə monokarbonyl turşularının pentaeritrit efinə əsasında alınan sintetik yağ üçün yüksək temperaturda korroziyaya qarşı effektiv aşqardır.

1)(73) Институт химии при-
додок АН Азербайджана.

2) Кязимова Нателла Салех
кызы

Махмудова Аделя Алийол-
аш кызы

**54) Ундециловый эфир
гиппуровой кислоты в каче-
стве противокоррозионной
присадки к синтетическим
маслам.**

57) Изобретение относится к
новому химическому сое-
динению, конкретно, к унде-
циловому эфиру гиппуровой
кислоты формулы

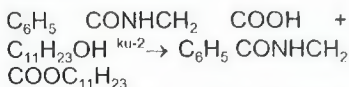

которое может быть исполь-
зовано в качестве противо-
коррозионной присадки к
синтетическим маслам.

Задачей предполагаемого
изобретения является новая
присадка, обладающая вы-
сокими противокоррозионны-
ми свойствами в пентаэрит-
ритовом эфире при высоких
температурах. Поставлен-
ная задача достигается ис-
пользованием в качестве про-
тивокоррозионной присадки к
пентаэритритовому эфиру ун-
децилового эфира гиппуровой
кислоты формулы

Ундециловый эфир гиппуро-
вой кислоты получают реак-
цией этерификации гиппуро-
вой кислоты ундециловым
спиртом по схеме:

Указанное соединение
является эффективной про-
тивокоррозионной присадкой
к синтетическим маслам и
обеспечивает высокие за-
щитные свойства эфира
пентаэритрита и монокар-
боновых кислот C_5-C_9 при
высоких температурах.

(51) C 07 C 103/30

(11) N 94/000382 A

(22) 03.06.94

(71)(73) AR EA Aşqarlar
Kimyası institutu.

(72) Kazımova Natella Saleh
qızı

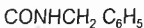
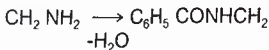
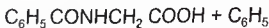
Mahmudova Ədilə Əliyoldaş qızı

(54) N - Benzoilaminsirkə tur-
şusunun benzilamidi sintetik
yağlar üçün çoxfunksiyalı aşqar
kimi.

(57) İxtira yeni kimyəvi
birləşməyə, mürəkkəb efirlipli
sintetik sürtgü yağlarında
çoxfunksiyalı aşqar kimi istifadə
edilə bilən, N - ben-
zoilaminsirkə turşusunun
benzilamidinə aiddir.

Tövsiyyə edilən ixtiranın məqsədi pentaeritrit efininin yüksək temperaturda oksidləşməyə qarşı davamlılığının artırılması və korroziya əleyhinə xassələrinin yaxşılaşdırılmasıdır. Qarşıya qoyulan məqsədə, formulü $C(CH_2OCOR)_4$; $R=C_6-C_9$ olan pentaeritrit efininə oksidləşməyə və korroziyaya qarşı aşqar kimi, formulü $C_6H_5 CONHCH_2 CO - NHCH_2 C_6H_5$ olan N - benzoilaminsirkə turşusunun benzilamidindən istifadə etməklə nail olmaq olar.

N - benzoilaminsirkə turşusunun benzilamidi N - benzoilaminsirkə turşusunun benzilaminlə qarşılıqlı təsirindən mə'lum metodla aşağıdakı sxem üzrə sintez edilmişdir:

Sintez edilmiş maddənin molekulinin iki amin qrupuna və bağlı rabitələrə malik olması ona yüksək antioksidləşdirici təsir verir.

Bu birləşmə sintetik yağlar üçün çox funksiyalı xassəyə malik olan aşqardır. O, pentaeritrit efinlərinin korroziyaya və oksidləşməyə qarşı davamlılığını artırır.

(71)(73) Институт химии садок АН Азербайджана,
(72) Кязимова Нателла Саидовна,
кызы, Махмудова Аделя Саидовна,
Йолдаш кызы

(54) Бензиламид N - бензоил-аминоуксусной кислоты в качестве многофункциональной присадки к синтетическим маслам.

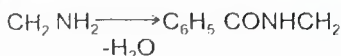
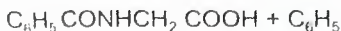
(57) Изобретение относится к новому химическому соединению, конкретно, бензоил-амиду - N - бензоил-аминоуксусной кислоты, которое может быть использовано в качестве многофункциональной присадки к синтетическим смазочным маслам сложноефирного типа.

Задачей изобретения является повышение термической окислительной стабильности и противокоррозионных свойств эфира пентаэритрита при высоких температурах.

Поставленная задача достигается использованием бензиламида N - бензоил-аминоуксусной кислоты формулы $C_6H_5 CONHCH_2 CO NHCH_2 C_6H_5$ в качестве антиокислительной и противокоррозионной присадки эфиру пентаэритрита формулы $C(CH_2OCOR)_4$, где $R=C_5-C_9$

Указанное соединение

получено взаимодействием N-бензоиламиноуксусной кислоты с бензиламиноом по известной методике по схеме:

Наличие в молекуле синтетизированного соединения двухаминных групп и развитой системы сопряженных связей обеспечивает ему высокие антиокислительные свойства.

Указанное соединение является эффективной многофункциональной присадкой к синтетическим маслам, обеспечивает высокие антиокислительные, противокоррозионные свойства эфира пентаэритрита.

(51) С 08 L 23/06

(11) N 94/000214 A

(22) 07.09.93

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti

(72) Abbasov T.F., Tağıyev V.H., Şaxtaxtinski M.H., Quliyev M.M., Abbasov M.T.

(54) Polimer Kompozisiyası

(57) Polimer kompozisiyası yüksək təzyiqli polietilen əsa-

sında alınan kompozisiyalara aiddir və kənd təsərrüfatı sahəsində, elektrotexnika sənayesində, müxtəlif təyinatlı örtüklərin, təbəqələrin və tökmə məmulatların istehsalında tətbiq oluna bilər. İxtira modifikator kimi eyni tərkibli parafinsizləşmə qalığı əlavəsindən istifadə etməklə antistatik, fotoluminessensiya xüsusiyyətli və həmçinin ilkin materiala xas olan elektrofiziki və mexaniki xassələri özündə saxlayan yeni polimer kompozisiyası almağa imkan verir. Kompozisiya kütlə faizi ilə aşağıdakı tərkibdən ibarətdir: yüksək təzyiqli polietilen 95,0-99,9, parafinsizləşmə qalığı 1,0-5,0.

(71)(73) Azərbaycanский

Технический Университет

(72) Аббасов Т.Ф., Тагйев

Б.Г., Шахтактинский М.Г.,

Кулиев М.М., Аббасов М.Т.

(54) Полимерная композиция.

(57) Полимерная композиция относится к композициям на основе полиэтилена высокого давления и может быть использована в производстве пленочных, листовых и литьевых изделий различного назначения в сельскохозяйственной отрасли и в электротехнической промышленности. Изобретение позволяет

sına yönəldilmişdir. Bunun üçün naften turşusunun natrium duzundan istifadə etmə-yin mümkünlüyü sübut edilir. Həmən duz isə «Azərneftyağ» zavodunda neftin e'malı zamanı istehsalat tullantısı kimi yararır və zavoddan kənar edilir («qələvi tullantısı»). Tədqiqatlar göstərmişdir ki, «qələvi tullantısı» neftin sudan və duzdan təmizlənməsi və bu zaman duz çöküntülərinin qarşısını almaq üçün çox əlverişli vasitədir. Mə'dəndə neftin hazırlanması prosesində «qələvi tullantısından» istifadə edildikdə, o xaricdən alınan bahalı kimyəvi reagentləri tamamilə əvəz edə bilər.

(71)(73) Гос.НИПИ Гипро-мор-нефтгаз

(72) Сулейманов А.Б., Гусейнов Ф.А., Гурбанов Р.А., Нуриев Н.Б., Гусейнов В.Г., Салимов К.И., Наджафов Н.А., Ахмедов Б.Г.

(54) Композиция для обезвоживания и обессоливания нефти.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, а именно, к процессу обезжиривания и обессоливания нефти при подготовке на нефтяных промыслах. Задачей изобретения является повышение

степени обессоливания нефти при промысловой подготовке и при этом предотвращение солеотложения на внутренней поверхности технологического оборудования. Поставленная задача достигается тем, что в качестве химического реагента для демульсации нефти используется композиция, которая содержит нефтенат натрия, являющийся производственным отходом завода «Азербайкан». Установлено, что технологические результаты использования «щелочного отхода» в значительной степени превосходят результаты существующих аналогов.

(51) C 10 G

(11) N 93/000059

(22) 09.06.93

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Y.H.Məmmədliyev adına Neft Kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Səmədova F.İ., Həsənova R.Z.

(54) Sürtgü yağın alınması üsulu.

(57) İxtira neft e'malı sahə-sinə, yə'ni motor sürtgü yağlarının alınmasına aiddir. İxtirada oyulmuş - sürtgü yağının alınma üsulunun işlənilib hazırlanması, yağın çıxımının artırılması, rənginin yaxşılaşdırılması və

buğun ucuz olmasını təmin etməkdir. Təklif edilən üsul neft distillatlarının, ələcə də yağ fraksiyasının fraksiyalara bölünməsinə və hidrogenləşməsinə təmin edir. Bu üsulda yağ fraksiyası əvvəlcə katalizatorla qəndirilir, sonra isə etilənlə əkiləpdirilir.

(71)(73) Институт Нефтехимических процессов АН Азербайджана им. Ю.Мамедалиева

(72) Самедова Ф.И., Гасанова Р.З.

(54) Способ получения смазочного масла.

(57) Изобретение относится к области нефтепереработки, а именно, к получению смазочных моторных масел. Задачей изобретения является создание способа получения смазочного масла, позволяющего увеличить выход масла, улучшить цвет и удешевить способ в целом. Предлагаемый способ заключается в алкилировании нефтяных дистиллятных масляных фракций d-олефинами в присутствии хлористого алюминия, повышенной температуре с последующим фракционированием и гидрированием масляной фракции, причем масляную фракцию предварительно контактируют

с катализатором, осуществляя его с этиленом.

(51) C 10 M

(11) N A 93/000061

(22) 09.06.93

(71)(73)

Y. Məmmədəliyev

Kimya Prosesləri İnstitutu

(72) Səmədova F.İ.,

F.A., Hüseynova B.Ə.

(54) Turbin yağı

siyası.

(57) İxtira, neftdən alınan gü yağlarının, xüsusən lif turboaqrəqatları üçün işlədilan turbin yağ pozisiyasının hazırlanması həsinə aiddir. İxtiradan məqsədlişməyə yüksəldilmiş turbin yağ pozisiyasının yaradılması fədə olunan antioksidləşmə aşqarların çeşidinin gerdilirməsi, sərfinin azaldılması bütövlükdə kompozisiyasının ucuzlaşdırılması. Qoyulan məsələ, mineral və aşqarlar əsasında olunan turbin yağı kompozisiyasında korroziyaya qarşı kimi alkenilkəhraba turşu turş efiri, emulsiyaya aşqar kimi etilen və oksidlərinin bloksopolimer pükənməyə qarşı aşqar polimetilsiloksan mayesi oksidləşməyə qarşı aşqar azparafinli neftlərin 260-565°C-də

ənaye fraksiyasın-dan ayrılan zətlü birləşmələrin konsentratından istifadə etməklə həl edilir. Kompozisiya komponentlərin aşağıda göstərilən nisbətində (kütlə, %) hazırlanır:

alkenilkəhraba turşusunun turşu tərifi - 0,02-0,03

metilen və propilen oksidlərinin silokspolimeri - 0,01-0,02

polimetilsiloksan mayesi - 0,003-0,005

azotlu birləşmələrin konsentratı - 0,01-0,03

mineral yağ - 100-ə qədər

Təklif edilən kompozisiya oksidləşməyə qarşı davamlı olub, ucuz başa gəlir; azotlu birləşmələrin konsentratından antioksidləşdirici aşqar kimi istifadə işə onların çeşidini genişləndirir.

(71)(73) Институт Нефтехимических процессов имени Ю.Мамедалиева АН Азербайджанской Республики

(72) Самедова Ф.И., Кулиев Ф.А., Гусейнова Б.А.

(54) Композиция турбинного масла.

(57) Изобретение относится к области получения нефтяных смазочных масел, в частности композиций турбинных масел, применяемых для смазки различных турбоагрегатов. Задачей изобретения является создание ком-

позиции турбинного масла, обладающей улучшенной антиокислительной стабильностью; расширение ассортимента используемых антиокислительных присадок; уменьшение расхода анти-окислительной присадки и удешевление композиции в целом. Задача решена тем, что в предлагаемый композиции турбинного масла на основе минерального масла и присадок: антикоррозионной, в качестве которой она содержит кислый эфир алкенил-янтарной кислоты, дезэмульгирующей, в качестве которой она содержит блок-сополимер окисей этилена и пропилена, антипенной, в качестве которой она содержит полиметилсилоксановую жидкость и антиокислительной, в качестве антиокислительной присадки она содержит концентрат азотсодержащих соединений, выделенная из промышленной фракции мало-парафинистых нефтей, выкипающих в пределах 260-565°С при следующем соотношении компонентов, масс. %:

кислый эфир алкенил-янтарной кислоты - 0,02-0,03
 блоксополимер окисей этилена и пропилена - 0,01-0,02
 полиметилсилоксановая жидкость - 0,003-0,005

концентрация азотсодержащих соединений - 0,01-0,03 минеральное масло до 100. Предложенная композиция имеет улучшенные антиокислительные свойства и дешевле, а использование КАС в качестве антиокислительной присадки расширяет ассортимент используемых антиокислительных присадок.

(51) C 10 M

(11) N 94/000384 A

(22) 31.05.94

(71)(72)(73) Abbasov Arif Imran oğlu Babayev İkrəm Cabbar oğlu Məmmədova Məryəm Fətiyyəvnə Hüseynov Faiq Ömər oğlu

(54) Mühərrik yağı.

(57) Təqdim edilən ixtira aşağı donma temperaturuna və yaxşı özlülük temperatur xarakteristikasına malik olan mühərrik yağlarının alınması sahəsinə aiddir.

Ixtira mahiyyətə mineral yağ əsasında və tərkibində qatılaşdırıcı, axıcılıq qabiliyyətini yaxşılaşdıran, köpükləndirici və çox funksiyalı aşqarları olan M-63/10V və M-63/12Q mühərrik yağlarında özlülük aşqarı kimi təsirsiz hələ-dici mühitə 10-20°C temperaturda, 0,5-1,0 MPa təzyiqində üç xlorlu oksivanadium və dietilalüminiumxlorid katalizatoru

iştirakı ilə alınan 150000-180000 molekül kütləli və tərkibində 5/ % /mol/ disiklo-pentadien birgə polimerindən edilmişindən ibarətdir.

Mühərrik yağının aşağıdakı göstəricilərdən tərkibində 3-5 / % /mol/ disiklo-pentadien olan propilen-disiklopentadien polimeri 0,2-0,85; Axıcılıq qabiliyyətini artıran aşqar 2,7-3,0

■ sulfonat aşqarı
■ korroziyaya və oksidlənməyə qarşı aşqar
■ yeyilməyə qarşı aşqar və sürünməyə qarşı aşqar
■ detergent aşqar
Köpüklənməyə qarşı aşqar
Mineral yağ qədər

0,003-0,005

(71)(72)(73) Abbasov Arif İmran oğlu Babayev İkrəm Cabbar oğlu Məmmədova Məryəm Fətiyyəvnə Hüseynov Faiq Ömər oğlu

(54) Моторное масло.

(57) Изобретение относится к области получения моторных масел, обладающих хорошими низкотемпературными свойствами и вязкостно-температурными харак-

Сущность изобре-
 тения заключается в том, что
 моторное масло М 63/10В и
 М 63/12Г на минеральной ос-
 нове содержащим загущаю-
 щую, депрессорную, антипен-
 ную и многофункциональную
 присадки в качестве загуща-
 ющей присадки исполь-
 зуют этилен - пропилен -
 дицикло-пентадиеновый сополи-
 мер (СЭПТ) с молеку-
 лярной мас-сой 150000-180000
 с содержанием дициклопен-
 адиена 3-5% (моль). СЭПТ
 получают сополимеризацией
 в среде инертных растворите-
 лей на каталитической систе-
 ме трихлороксиванадий в
 сочетании с диэтилалюми-
 нийхлоридом при темпера-
 уре 10-20⁰С, давлении 0,5-1,0
 МПа.

Композиция моторного
 масла имеет следующий
 состав: этилен-пропилен-ди-
 циклопентадиеновый сополи-
 мер с молекулярной массой
 150000-180000, с содержанием
 дициклопен-тадиена 3-5%
 (моль.) 0,2-0,85;
 депрессорная присад-ка
 2,70-3,20.

Многофункциональная при-
 садка:

- сульфонатная 4,0
- антиокислительная и анти-
 коррозионная 2,0
- противоизносная и проти-
 возадирная 2,2

■ детергентно - дисперги-
 рующая 0,4
 Противопенная присадка
 0.003-0.005
 минеральная основа до 100

- (51) С 12 G 3/06
- (11) N A 97/000928
- (22) 03 04 97
- (71)(73) Bakı Şampan Şərabları
 Zavodu
- (72) Kəngərli E.K., Səfərov
 S.A., Cəfərova H.N., Rəhimov
 E.H., Məmmədov R.H.

(54) Diplomat aragi.

(57) İxtira likor -araq sənayesi-
 nin alkoqol içkilər sahəsinə
 aiddir. İxtiranın məqsədi buraxılan
 likor-araq məhsullarının
 keyfiyyətini yüksəltmək və
 assortimentini genişləndir-
 məkdən ibarətdir. Qarşıya
 qoyulan məsələnin həlli təq-dim
 olunan yeni növ «Diplomat»
 aragının istehsal texnologiya-
 sının işlənilib hazırlanmasıdır.
 «Diplomat» aragi bal və şəkərin
 optimal nisbətə miqdarı əlavə
 olunan su-spirit məhluludur.

1000 d.aragin kupaji üçün

Təbii bal,kq. - 5 - 7

Şəkər, kq. - 13 - 17

Su-spirit məhlulu - 40%

Təqdim olunan araq xüsusi ətirə
 və xoşagələn yumşaq dada
 malikdir.

(71)(73) Бакинский Завод

Шампанских Вин.

(72) Кенгерли Э.К., Сафаров С.А., Джафарова Г.Н., Рагимов Э.Г., Мамедов Р.Г.

(54) Водка «Дипломат»

(57) Изобретение относится

к ликероодочной промышленности, а именно, к алкогольным напиткам - водкам. Задача изобретения состоит в повышении качества водки и расширение ассортимента выпускаемых ликероодочных изделий. Поставленная задача решена предложенной водкой «Дипломат», содержащей мед, водоспиртовую жидкость, сахар при следующей соотношении ингредиентов на 1000 дал.

Мед натуральный, кг - 5 - 7

Сахар, кг. - 13 - 17

В одно спиртовая жидкость - до крепости купажа 40 об. %.

Предложенная водка обладает особым ароматом и приятным мягким вкусом.

(51) C 21 F 9/16

(11) N 97/000898 A

(22) 04.03.96

(71)(72)(73) Yusifova Valide Cavad qızı

(54) Bərk radioaktiv tullantıların zərərsizləşdirilməsi.

(57) İxtira - bərk radioaktiv tullantıların zərərsizləşdirilməsinə aiddir, aşağı və orta qatmanlıqda olan bərk radioaktiv tullantıların zərərsizləşdirilməsində istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi radioaktiv tullantıların zərərsizləşdirilməsinin səmərəsini artırmaq və şüşəvarı - ekranlı radioaktiv tullantıların zərərsizləşdirilməsinin müdafiə xüsusiyyətlərini lazımı səviyyəyə qaldırmaqdır.

Onun üçün bərk radioaktiv tullantıların üzərinə əvvəlcədən hazırlanmış polimer kompozisiya kompaundu epoksid qatran ED - 20; furan - aseton monomeri FAM, Al və ya PEPA bərkidici qarışdıraraq, sonra kvars əlavə olunur.

Bu proses otaq temperaturunda aparılır.

(71)(72)(73) Юсифова Валиде Джавад кызы -

(54) Способ обработки радиоактивных отходов

(57) Способ обработки радиоактивных отходов относится к области обращения с радиоактивными отходами низкой и средней активности, не подлежащим перемешиванию.

Предлагаемый способ состоит в том, что твердые

радиоактивные отходы низкой и средней активности ресуют, укладывают в специальную форму и заливают полимерным композиционным связующим: эпокси-дная смола - ЭД - 20, урфузол - ацетоновый мономер - ФАМ, отвердитель Ф - 2, путем добавления 10% м.ч. кварцевого песка для упрочнения экранирующего слоя связующего.

анный способ позволяет повысить экономичность процесса обезвреживания и величить защитные свойства экранирующего блока до допустимого предела.

51) E 02 B 9/04
11) N 93/000154
22) 04.10.93

71)(73) Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Hidrotexnika və Meliorasiya İnstitutu Elm Stehsalat Birliyi.

72) Əhmədov B.Ə., Müs-lümov A.M., Teymurov T.K., Əbilov R.S.

54) Suqəbuledici qurğu.

57) İxtira hidrotexnikaya, pilavasitə dağ çaylara suqəbuledici qurğulara aiddir. İxtiranın vəzifəsi sugötürənə röküntülərin və üzən cisimlərin daxil olmasının azalması hesabına qurğunun iş effek-

tivliyinin artırılmasıdır. Suqəbuledicinin iş effektivliyinin artırılması qurğunun sugötürən yarığının aşağı sərhədinin yerləşdirmə hündürlüyünü bağlayıcının mərkəz oxuna nəzərən onun 0,1...0,2 diametri qədər götürməklə və suqəbuledici astananın hündürlüyünü isə bağlayıcının 0,3...0,4 diametri qədər qəbul etməklə əldə edilir.

(71)(73) АзНИИГим

(72) Ахмедов В.А., Муслимов А.М., Теймуров Т.К., Абилов Р.С.

(54) Водозаборное сооружение.

(57) Изобретение относится к гидротехнике, а именно к речным водозаборным сооружениям. Задача исследования - повышение эффективности работы, за счет уменьшения поступления в водоприемник насосов и плавающих тел. Водозаборное сооружение состоит из низконапорной плотины, представляющий собой вальцовой затвор 1, имеющий водозаборное отверстие 2, водоприемную галерею 3, водоприемный порог 4 и располагающееся по ширине русла реки.

(51) E 21 B 31/00
 (11) N A 94/000261
 (22) 19.01.94
 (71)(73) Az Neft Maşınqayır-ma
 İnstitutu (AZINMAŞ).
 (72) Qurbanov N.H., Aydinov
 S.L.

(54) Quyunu təmizləmək üçün tutucu.

(57) İxtira neft quyularının təmir sahəsinə aiddir, daha doğrusu quyuyu dibini metal əşyalardan və qum tıxacından təmizlənməsinə aiddir. Tutucu iki bir birindən hermetik olaraq ayrılmış kameralardan ibarət gövdədən təşkil olunmuşdur, kameralardan biri boruların daxili əlaqəlidir, çaxmaq və ucluqla kameralar ələ yerləşdirilib ki, borularla birlikdə fırlanmaqla bərabər, birbirinə nisbətən irəli geri hərəkət etməklə boru arxası fəzanı boru kəmərinin daxili ilə əlaqələndirir, çaxmaq isə uclugun içərisində yerləşdirildiyi eksentrik oynağın daxili burtunda oturdulmuş oynaqlı zaslonkadan ibarətdir.

(71)(73) АЗИНМАШ
 (72) Курбанов Н.Г., Айдынов С.Л.

(54) Ловитель для очистки забоя скважины.

(57) Изобретение относится к области ремонта нефтяных скважин, в частности, к

процессам извлечения метов с забоя скважины. Процесс очистки песчаных забоя от механических предметов состоит из герметично установленных камерами, одна из которых сообщена с забоем скважины посредством патрубка. Камеры установлены с возможностью совместного перемещения относительно друг друга, сообщения с забоем скважины посредством патрубка. Процесс перемещения затвора выполнен в установленной внутри скважины эксцентричной втулкой внутреннего эксцентричного бурта и шарнирной втулкой на нем.

(51) E 21 B 43/00
 (11) N 95/000507 A
 (22) 26.09.94
 (71)(73) Neft və qaz yataqlarının mənimsənilməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihələndirmə İnstitutu «Dənizneftqaz-layihələndirmə» Şirkəti
 (72) Süleymanov Ə.V., Məmmədov K.Y., Şirinov Ə.Ə., Həsənov Z.T., Nuriyev N.N., Şeydayev Ə.Ç., Həsənova E.

(54) Quyulardan mexaniki qatışıqın çıxarılması üçün tərkib.

57) İxtira neft-qaz çıxarma sənayesinə, məhz məhsulun-da mexaniki qarışı olan quyuların istismarına aiddir. İxtiranın qarşıya qoyduğu məsələ maili gövdəli quyularda tərkibin hidravliki xassələrinin yaxşılaşdırılması hesabına onun çıxarma qabiliyyətini artırmaqdan ibarətdir. Qarşıya qoyulmuş məsələ, mexaniki qarışıqları quyudan çıxarmaq üçün səthifəal maddədən, kiçik molekululu bir atomlu, spirt və sudan, maili gövdədə çıxarılan mexaniki qarışıq axınının hidravliki itkisini azaltmaq üçün poliakrilamidin sulu məhlulundan ibarət tərkibdən istifadə ilə həll edilir. Maili quyularda tərkibin istifadə edilməsi qum, təzahürü ilə əlaqədar aparılan yeraltı təmirlərin sayının azalmasını təmin edir. Tərkibin hazırlanmasında quyunun verdiyi lay suyunun həcmi nəzərə alınmalıdır. Tərkib istənilən maili gövdəli istismar üsulundan asılı olmayaraq istifadə oluna bilər.

(71)(73) ГосНИПИ «Гипроморнефтегаз»

(72) Сулейманов А.Б., Мамедов К.К., Ширинов А.М., Гасанов З.Т., Нуриев Н.Б., Шейдаев А.Ч., Гасанова Э.Г.

(54) Состав для выноса мехпримесей из скважины.

(57) Изобретение относится к области нефтегазодобыва-

ющей промышленности, а именно к эксплуатации скважин, где в продукции имеются мехпримеси. Сущность изобретения заключается в том, что в раствор включены полиакриламид, низкомолекулярный одноатомный спирт и вода, а также использовано поверхностноактивное вещество. Изобретение значительно улучшает выносящую способность восходящего потока по наклонному стволу путем снижения гидравлических сопротивлений, возникающих при движении песочно жидкостной смеси. Использование состава в добывающих скважинах с наклонным стволом обеспечит сокращение количества подземных ремонтов, вызванных пескопроявлением. При приготовлении состава необходимо учесть объем пластовой воды, подаваемой скважиной. Состав можно применять в любой скважине с наклонным стволом, независимо от вида эксплуатации.

(51) E 21 B 43/00

(11) N 97/000932A

(22) 05.12.96

(71)(73) Neft və qaz yataqlarının mənimsənilməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

(72) Süleymanov Ə.B., Hüseynov F.Ə., Əliyev N.Ə.,

(51) E 21 B 43/00
 (11) N 97/000954 A
 (22) 22.04.97

(71)(73) Neft və qaz yataqlarının mənimsənilməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»
 (72) Suleymanov Ə.B., Hüseynov F.Ə., Nuriyev N.B., Rəsulov M., Əhmədov B.H., Əliyev N.Ə., Roladov Ə.R., İsmayilov R.D.

(54) Qazlıft quyularının istismar usulu

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə aid olub, neft quyularının qazlıft üsulu ilə istismarına məxsusdur. İxtiranın məqsədi qazlıft quyularının imkanlarından tam istifadə etməklə, onların istismar effektivini yüksəltməkdən ibarətdir. Məqsədə nail olmaq üçün qazın verilmə dərinliyinin təyini elən bir şərt daxilində aparılır ki, bu halda lift-lay sisteminin birgə işləməsi zamanı laya ən böyük buraxıla bilən depressiya yaradılır. Təklif edilən üsuldən istifadə edildikdən, mövcud olan üsullara nisbətən quyuların gündəlik hasilatı əhəmiyyətli dərəcədə artır, qaz sərfi isə azalır.

(71)(73) Гос.НИПИ Гипроморнефтегаз
 (72) Сулейманов А.Б., Гусейнов Ф.А., Нуриев Н.Б., Расулов А.М., Ахмедов Б.Г., Поладов Б.Г., Исмаиловой

РД

(54) Способ эксплуатации газлифтных скважин.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, конкретно к газлифтному способу эксплуатации нефтяных скважин. Задачей изобретения является повышение эффективности эксплуатации газлифтных скважин путем использования в полной мере их добывных возможностей. Поставленная задача решается тем, что глубину газонагнетания (место установки рабочего клапана в лифте) определяют из такого сочетания условий совместной работы системы лифт-пласт, при котором обеспечивается допустимо большая депрессия на пласт. При использовании предложенного способа суточный дебит скважин в значительной степени повышается по сравнению с существующими аналогами, а расход газа, наоборот, снижается.

(51) E 21 B 43/11
 (11) N 94/000399 A
 (22) 02.05.94

(71)(73) Neft və qaz yataqlarının mənimsənilməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

(72) Süleymanov Ə.B., Məmmədov K.Q., Şirinov Ə.M., Seyidov M.M., Azundov Y.H.

(54) Məhsuldar layın açılması üsulu.

(57) İxtira neftqazıma sənayesi sahəsinə, məhz qoruyucu kəmərin sementlənməsindən sonra məhsuldar layın açılmasına aiddir. İxtiranın məqsədi quyuyu ilə layın hidrodinamik əlaqəsini yaxşılaşdırmaq və işlərin aparılması üçün vəsait və vaxtın azaltılmasıdır. İxtiranın məqsədi, layın quyuyu ilə hidrodinamik əlaqəsinin yaxşılaşdırılmasına məhsuldar lay qarşısında kəmərxəzə haşiyənin yuyulması hesabına əldə edilməsindən ibarətdir. İxtira, süzgəc intervalında məhsuldar obyekt qarşısında quyunun mənimlənməsi vaxtı laydan süzülən maye axımı ilə yuyulan haşiyə qarşığı yerləşdirməklə, layla quyuyu arasında hidrodinamik əlaqənin yaxşılaşdırılmasına və işin aparılmasına sərf olunan vəsait və vaxtın azaltılmasına imkan verir. Qoruyucu kəmərin sementlənməsi zamanı sement mhlulu payları arasında haşiyə qarşığı kimi qazıma məhlulundan istifadə edilir.

(71)(73) Гос.НИПИ «Гипроморнефтегаз»

(72) Сулейманов А.Б., Мамедов К.Г., Ширинов А.М.,

Сейдов М.М., Ахундов Я.Т.
(54) Способ вскрытия продуктивного пласта.

(57) Изобретение относится к области нефтегазодобычи и промышленности, именно к вскрытию продуктивных пластов после цементирования обсадной колонны. Задачей изобретения является улучшение гидродинамической связи пласта со скважиной, сокращение средств и времени на проведение работ. Сущность изобретения заключается в том, что улучшение гидродинамической связи пласта со скважиной достигается за счет вымывания заколонной оторочки против продуктивного пласта. Изобретение позволяет улучшить гидродинамическую связь пласта со скважиной, сократить средства и время на проведение работ, за счет размещения интервала фильтра на продуктивного объекта скважинной смеси, вымываемой фильтрационным потоком жидкости из пласта при освоении скважин. В качестве оторочки используют смесь бурового раствора при цементации обсадной колонны между порциями цементного раствора.

(1) E 21 B 43/26
(1) N 93/000139 A
(2) 27.09.93

(71)(73) Azərbaycan Dövlət neft sənayesinin elmi-tədqiqat və layihə institutu (AZƏRNSETLİ)

(2) Kamalov Mirnağı Ağase-yid oğlu.

Şirinov Şirin Həsən oğlu
Əliyev Tələ Kərim oğlu
Əliyev Rəmiş Sadıx oğlu.
Əliyev İsmayıl İsmayıl oğlu.

(54) Quyunu yumaq üçün qurğu.

(57) Qurğu neft quyularının asilatı sahəsi aiddir.

İxtiranın həyata keçirilməndə texniki nəticə quyunu yumaq üçün istifadə olunacaq mülkiyyətin tərkibinin sabitliyini təmin etməkdir.

İxtiranın mahiyyəti ondadır ki, porşen qol boruya nisbətən tənzim edilmiş, mərkəzi ox üzrə analla təchiz olunmuş ucluq, xarəsiləndirilmiş, silindrin daxilindəki oxlarla bir ox üzərində yerləşdirilmiş, silindrin xarici iyerində sonsuz yiv açılmış, elə ki, gövdənin və qol boru axılındə yaradılmış sonsuz iyerin spiral zolaqları uclugun mərkəzi oxu üzrə olan kanalla tənzim edilmişdir.

(71)(73) АЗНИПИНефть

(72) Камілов Мирнагі Ага-сейид оғлы.

Şirinov Şirin Həsən oğlu
Əliyev Tələ Kərim oğlu

Əliyev Rəmiş Sadıx oğlu
Əliyev İsmayıl İsmayıl oğlu

(54) Устройство для промывки скважины.

(57) Устройство относится к области эксплуатации нефтяных скважин

Технический результат при осуществлении изобретения будет заключаться в повышении устойчивости эмульсии, с помощью которой производится промывка скважины.

Сущность изобретения заключается в том, что поршень подпружинен относительно натрубка, наконечник снабжен центральным осевым каналом и размещенной соосно с ней полостью с установленным внутри непроточным цилиндром, наружная поверхность которого выполнена в виде шнека, при этом, спиральная полость, образованная шнеком внутри наконечника, сообщает центральный осевой канал наконечника с полостями натрубка и корпуса.

(51) E 21 B 43/08

(11) N 93/000213 A

(22) 03.09.93

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft sənayesinin elmi-tədqiqat və layihə institutu (AZƏRNSETLİ)

(72) Hüseynov Oktay Xəlil oğlu

Агаларов Фазил Фәрух оғлу
 Камиллов Мирнағи Аға Сеид оғлу
 Әфәндиев Ибраһим Юсиф оғлу
 Ибраһимов Октай Мирзага оғлу
 Әһмәдов Фариз Фикрәт оғлу

(54) Yivli quyu qazayırıcısı.

(57) İxtira neftçixarma sənayesi-
 sinə aiddir, xüsusən, neft quyu-
 larının ştanqlı nasoslarla
 istismarında ştanqlı nasosun
 işinə qazın təsirinə qarşı
 mübarizəyə xidmət edir.

İxtiranın vəzifəsi qazayırma
 qabiliyyətini, səmərəliliyi artır-
 maqdan, konstruksiyanı sadə-
 ləşdirməkdən və tətbiq sahəsi-
 ni genişləndirməkdən ibarətdir.

Gövdələrdən, qazötürücü
 klaparı qovşaqlarından, çıxışı
 aşağı yönəldilmiş çoxgedişli
 vintdən və deşikli sovurucu
 borudan ibarət olan qaz
 ayırıcısında gövdələr arasında
 sovurucu borunun üzərində
 konsentrik olaraq qazayırıcı
 kamera yerləşdirilmişdir.

Qazayırıcı kamera kanalları
 20° bucaq altında olan çox
 gedişli vintdən və onunla bərk
 birləşdirilmiş deşikli silindrik
 borucuqdan, arakəsmədən və
 gövdədən ibarətdir. Separato-
 run gövdələri arasında yerləş-
 dirilmiş qazayırıcı kamera
 qravitasiya prinsipi əsasında
 əlavə olaraq qazın ayrılmasını
 təmin edir.

(71)(73) АзНИПИНефть.

(72) Гусейнов Октай Халил

оғлы Агаларов Фазил
 оғлы Камиллов Мирнағи
 Сеид оғлы
 Эфәндиев Ибраһим
 оғлы Ибраһимов
 Мирзага оғлы Аһмәдов
 Фикрәт оғлы

(54) Скважинный
 газовый сепаратор.

(57) Изобретение относитель-
 но нефтесепарирующей про-
 ленности, в частности, про-
 плуатации нефтяных сква-
 штанговыми насосами,
 служит для борьбы с
 при работе штангового
 соса.

Задачей изобре-
 тения является увеличение
 сепарационной способ-
 ности, эффективности,
 упрощения конструкции,
 расширения области
 применения.

В газовом сепараторе
 состоящем из корпусов, газ-
 пусковых клапанных у-
 многоходовой винтовой
 резки, размещенной выхо-
 вниз, и всасывающей тру-
 отверстиями, между ко-
 сами установлена и
 центрично размещена
 всасывающей трубке
 отделяющая камера. Она
 состоит из цилиндрического
 трубка с отверстиями и
 перегородки, жестко со-

енной с многоходовым винтом с углом наклона канала 0° и корпусами сепаратора становленная между корпусами сепаратора газоотделяющая камера позволяет дополнительно осуществлять сепарацию газа по принципу авитации

51) E 21 B 43/38

11) N 93/XX)124 A

22) 07.07.93

71) (73) Azərbaycan Dövlət Neft sənayesinin elmi-tədqiqat və layihə institutu (AzərNSETLI)

72) Məvlamov Şahbala Sıqbat oğlu Poladov Əlisahib Rza oğlu Əfəndiyev İbrahim Yusif oğlu İbrahimov Oktay Mirzaga oğlu

54) Quyu qazayırıcısı.

57) İstifadə olunur: Neft quyularının ştanqlı quyu nasosları vasitəsilə istismarında.

İxtiranın vəzifəsi qaldırılan mayeədən qazın ayrılma dərəcəsinə yüksəltməkdən və nasos kompressor borularını qaldırmadan qazayırıcısının və quyu gövdəsinin qum tıxacından yuyulmasını təmin etməkdir.

Qazayırıcısının, ləçəkləri ruxarı istiqamətdə yönəldilmiş konus-şəkilli turbulənləşdirici elementlərlə təchiz olunması onun qazayırma dərəcəsinə və i.ə.-ni yüksəldir.

Qaragın ötürücü klaparla

təchiz olunması yerləşdirilmiş nasosun və ya boru nasoslarının plinjerini qaldırıdıqdan sonra qazpaylayıcının və quyu gövdəsinin nasos kompressor boruları ilə su vuraraq yuyulmasını təmin edir.

İxtiranın həyata keçirilməsindən alınan texniki nəticə mayeədən qazın ayrılma dərəcəsinə yüksəltməkdən və nasos kompressor borularını qaldırmadan qazayırıcısını və quyu gövdəsinə qum tıxacından yumağa imkan yaratmaqdan ibarətdir.

(71)(73) АЗНИПИНефть.

(72) Мовламов Шахбала Сигбат оғлы, Поладов Алисахиб Рза оғлы, Эфендиев Ибрагим Юсиф оғлы Ибрагимов Октай Мирзаса оғлы

(54) Газораспределитель скважин.

(57) Изобретение относится к нефтедобыче, конкретно к защитным приспособлениям штанговых насосов.

Задачей изобретения является обеспечение промывки газораспределителя и ствола скважины от песчаной пробки без подъема насоснокомпрессорных труб и повышение степени сепарации газа из поднимаемой жидкости.

Снабжение газораспре-

делителя конусообразными турбулизирующими элементами с раскрытыми лепестками, направленными вверх, повышает КПД газораспределителя и степень сепарации газа.

Снабжение кожуха перепускным клапаном способствует после подъема вставного насоса или плунжера трубного насоса прокачать в насосно-компрессорных трубах воду, промыть газораспределитель и ствол скважины.

Технический результат при осуществлении изобретения будет заключаться в повышении степени сепарации газа и возможности производить промывку ствола скважины и газораспределителя от песка без подъема насосно-компрессорных труб.

(51) F 03 B 13/12

(11) N 95/000679 A

(22) 28.06.95

(71)(72)(73) Bulat Rəhimoviç İskəndərov.

(54) Elektroenerjinin daimi istehsalı qurğusu.

(57) Elektroenerjinin daimi istehsalı qurğusu, hər yerdə, enerji-daşıyıcısız və iqlimdən asılı olmadan elektroenerjinin istehsalında istifadə oluna bilər.

Qurgu suyu yuxarıya su

ambarına kapillyar qaldırmaqla işləyir. Bu su kapillyar təzyiqi yuxarı su ambarına qaldırır. Qurgu iqlimin təmizlənməsinə enerji daşıyıcılarına təmizləməyə şərait yaradır.

(71)(72)(73) İskəndər Bulat Rəhimoviç.

(54) Ustanovka dlya rıvnoy vyrabotki dlya energii.

(57) Ustanovka dlya rıvnoy vyrabotki dlya energii mojet byt' yzovana dlya polucheniya elektrichestva dlya raznıkh elektrıpotrebıtelıy.

Zadachey sozdaniya novki yavlyayetsya napanı vody v verxnıyuyu e ispol'zuya silu kapıllıy davleniya, dlya chego lagayetsya primenıt' lıyarnyye truboprovody s konstruksii.

Ustanovka sostoit iz emkostey, gidrozlektrıneratora, vyrabatyvayuy elektrıchestvo deystviem toka vody iz verxnıy emkostı kapıllıyarnogo truboprovoda osoboy konstruksii, sozdannogo iz nısxodıyashchego k nısxodıyashchey kosoqo srezu kanıcevoy kapıllıyary i dopolnıyayuy kapıllıyary vvodımykh v shınınu nısxodıyashchego k

который позволяет нагнетать воду в верхнюю емкость действием силы капиллярного давления.

Изобретение дает возможность с помощью данной установки вырабатывать электричество непрерывно без расхода энергоносителей, независимо от погоды и наличия водных ресурсов и без нарушения экологии.

(51) G 01 F 9/04
(11) N 96/000857 A
(22) 04.03.96
(71)(72)(73) Yusifova Valide Cavad qızı

(54) Radioaktiv tullantıların bərkidilməsi üsulu.

(57) Radioaktiv tullantıların bərkidilməsi - maye radioaktiv tullantıların zərərsizləşdirilməsinə aiddir, duzlu radioaktiv tullantıların, kub qalıqları və işlənmiş "İOS"- in bərkidilməsində istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi - işlənmiş "İOS" və tam qurudulmamış kub qalıqlarını polimer kompozisiya kompaunda daxil edirlər; epoksid qatran ED - 20; furfural - aseton monomeri FAM, yaxşı qarışdırıldıqdan sonra sement əlavə olunur və AF - 2 və ya PEPA bərkidicisi

ilə qarışdıraraq otaq temperaturunda bərkidilir. Bu vasitə ilə bərkidilmə prosesi sadələşir və iqtisadi effekt yüksəlir.

(71)(72)(73) Юсифова Валида Джавад кызы.

(54) Способ отверждения радиоактивных отходов.

(57) Способ отверждения радиоактивных отходов относится к области обезвреживания жидких радиоактивных отходов и может быть использовано при отверждении солевых радиоактивных отходов, кубовых остатков и отработанных ионообменных смол.

Задача изобретения достигается тем, что отработанные радиоактивные отходы - ИОС и частично обезвоженные кубовые остатки вводят в полимерные композиционные связующие: эпоксидная смола - ЭД - 20, фурфурол - ацетоновый мономер - FAM, затем после тщательного перемешивания добавляют цемент и далее, отвердителем - Ф - 2 или ПЭПА осуществляют путем перемешивания их отверждение при температуре окружающей среды.

Данный способ позволяет упростить процесс отверждения и повысить его экономичность.

наземных объектов.

(57) Изобретение относится к спектрофотометрии и может быть использовано в подспутниковых системах при исследовании наземных объектов методом дистанционного зондирования с летательных аппаратов.

Задачей изобретения является повышение точности и производительности вычислительного комплекса (ВК) для дистанционного зондирования, а также обеспечение его высокого быстродействия.

Поставленная задача достигается тем, что предлагаемый ВК для измерения коэффициента спектральной яркости наземных объектов функционирует на основе двух однокристалльных микроконтроллеров (МК), что дает возможность увеличить точность измерения и быстродействие за счет уменьшения разнесения результатов измерения во времени и повысить производительность за счет одновременного проведения сбора и обработки измерительной информации.

ВК, содержащий блоки оптики-электронный (ОЭ), коммутации (К), аналого-цифрового преобразования (АЦП), интерфейса (И),

внешнего запоминающего устройства (ВЗУ) и два микроконтроллера МК1 и МК2, отличается тем, что входы первого и второго МК подключены к выходу И, при этом выход второго МК подключен к ВЗУ, а входы и выходы внешнего прерывания второго МК подключены соответственно к выходу и входу внешнего прерывания первого МК, входы и выходы которого подключены на вход второго МК и управляющим входом и выходам блоков "ОЭ", "К", "АЦП" и "И".

Таким образом МК1 управляет работой всех блоков и выбирает режим работы ВК, а также осуществляет сбор измерительной информации, МК2 в это время осуществляет обработку измерительной информации, также передает эту информацию из резидентной памяти данных в ВЗУ.

(51) G 21 F 5/00

(11) N 95/000544 A

(22) 12.01.95

(71)(72)(73) Yusifova Validə Cavad qızı.

(54) Radioaktiv tullantıları üçün konteyner.

(57) İxtira - radioaktiv tullantıların bərkidilməsi, daşınması və yeraltında basdırılması üçün hazır-anmış konteynerlərə aid-

dir. İxtiranın məqsədi - konteynerlərin hazırlanmasının sadələşdirilməsi, iqlisadi səmərəsinin və şüalanma təhlükəsizliyinin yüksəldilməsi və bərkidilmiş maye radioaktiv tullantıların daşınması və yeraltında basdırılması zamanı, konteynerin xidmət müddətinin artırılmasıdır. Onun üçün konteyner kompozisiya materialından şüşəplastikdən hazırlanır, qeyd olunmalıdır ki, konteynerin korpusu - TSP0 markalı şüşəplastik elektrotexnik materialdan, qapağı və dibi isə STEF-I markalı vərəqli elektrotexnik şüşətekstolitdən hazırlanır.

(71)(72)(73) Юсифова Валида Джавад кызы.

(54) Контейнер для радиоактивных отходов.

(57) Изобретение относится к контейнерам для отверждения, транспортировки и захоронения радиоактивных отходов. Задача изобретения - упрощение в изготовлении, повышение экономичности и радиационной безопасности и долговечности отвержденных жидких радиоактивных отходов при захоронении и транспортировке контейнера. Для этого контейнер изготовлен из полимерного композиционного материала - стеклопластики, причем кор-

пус контейнера
стеклопластиком
технических
ТСПО, а днище
стеклотекстолита
нического марки

(51) H 01 i 31/50
(11) N A 93/000172
(22) 24.11.93
(71)(73)
Institutu.
(72) Vəzirov Hikmət

(54) Cəldkeçən tədqiqetmə üsulu.

(57) İxtira elektron sahəsinə, məhz elekt çeviricilərinə aiddir keçən proseslərin zamanı işlədilər üçün müxtəlif biler elektrik boşalmalar, hadisələrində və məqsədi - fotokatodun müqavimətinin təsiri məq hesabına zaman qabiliyyətinin artırılması məsələ obyektin manjetin üstünə çəkilən fotokatodun səthinə salınan elektron təsvirin açılış edən cəldkeçən mə'lum tədqiqetmə təsviri fotokatodun sərhədyanı sahəsinə təsvirin radiusunu asılılıqdan seçməklə hal: $r+a < R$, burada:

r - təsvirin radiusu,
 a - fotokatodun və təsvirin
 mərkəzləri arasındakı
 məsafədir
 R - fotokatodun radiusudur.

(71)(73) Институт Фотоэлек-
 троники.

(72) Везиров Хикмет Нийази
 оглы

**(54) Способ исследования
 быстропотекающих процес-
 сов.**

(57) Изобретение относится к
 области электронной техники,
 а именно к электронноопти-
 ческим преобразователям
 (ЭОП) и может быть исполь-
 зовано при исследовании
 быстропотекающих процес-
 сов, таких, например, как
 различные взрывы, элект-
 рические разряды, эмисси-
 онные явления и др. Задача
 изобретения - повышение
 временного разрешения за
 счет уменьшения влияния
 сопротивления фотокатода,
 решается тем, что в извест-
 ном способе исследования
 быстропотекающих процес-
 сов, включающем проеци-
 рование изображения на
 нанесенный на манжету
 входной фотокатод ЭОПа и
 развертку электронного изо-
 бражения, проецирование
 изображения осуществляют
 на участок фотокатода,

граничащий с манжетой, а
 радиус светового пятна вы-
 бирают из условия:
 $r+a < R$, где

r - радиус светового пятна,
 a - расстояние между
 центрами светового пятна
 и фотокатода, R - радиус
 фотокатода.

(51) H 01 J 9/42

(11) N 93/000108 A

(22) 08.07.93

(71)(73) Fotoelektronika İnsti-
 tutu

(72) Vəzirov H.N., Qasimov
 N.Q., İbrahimov İ.N., Ələk-
 bərov V.H.

**(54) Fotoelektron cihazını məşq
 etmək üçün qurğu.**

(57) İxtira elektron texni-kasına
 aiddir, məhz vakuumlu foto-
 elektron cihazlarına və elektron-
 optik çeviricilərin düzəldil-
 məsində istifadə edilə bilər.
 İxtiranın məqsədi - gərginliyin
 impulslarının məsəməlilikini
 tənzimləmə hesabına məşqin
 effektivliyinin artırılmasıdır və
 elektron sxeminin açılıb-bağ-
 lanması rejiminin inversiyasını
 təmin etmək üsulu ilə cihazın
 istifadə etməyinin rahatlığını
 artırmaqdır. Qidalanma mənbə-
 yini, üçüncü kaskadın çıxışı
 cərəyan formalaşdırıcısının giri-
 şinə birləşdirilmiş uçkaskadlı
 açar sxeminin birinci kaskadına
 birləşdirilmiş modulyatorlu
 optikiliyi daxil edən qurğu onun

яет выход первого каскада во входом второго и выход второго каскада со входом третьего.

(51) H 02 P 5/06

(11) N 93/000113

(22) 26.04.93

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası.

(72) Həsənov Z.Ə., Muradov A.F., Rzayev Ş.B.

(54) Elektrik intiqalının idarə edilməsi üsulu.

(57) İxtira avtomatlaşdırılmış elektrik intiqallarına aiddir və tez-tez işə salınan ümumsənaye mexanizmlərinin elektrik intiqallarında istifadə edilə bilər. İxtiranın vəzifəsi elektrik intiqalının e'tibarlılığını və funksional imkanlarını artırmaqdır. Bu vəzifə tiristor, çevirici-mühərrik sistemi üzrə elektrik intiqalının idarə edilmə üsulunda belə yerinə yetirilir ki, mütənasib tipli sür'ət tənzimləyici və astatik ilə mühərrikin cərəyanına mütənasib əks rəbitə signalı daxil olur, cərəyan tənzimləyicisinin çıxış signalı impuls faza idarə sistemi vasitəsilə tiristor çeviricisinin girişinə verilir. Sür'ət tənzimləyicisinin ıxış signalı cərəyan tənzimləyicisinin məhdudlaşdırma blokunun idarə edilən girişinə verilməklə cərəyanın tapşırıq signalı potensiometrdən qəbul edilir.

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Neftçilər Akademiyası.

(72) Gəsanov Z.A., Muradov A.F., Rzaev Ş.B.

(54) **Способ управления электроприводом.**

(57) Изобретение относится к автоматизированным электроприводам и может быть использовано в электроприводах общепромышленным механизмов с частыми пусками. Задачей изобретения является повышение надежности и функциональной возможности электропривода. Задача решена тем, что в способе управления электроприводов в системе тиристорный преобразователь - двигатель, в которой к входам регулятора скорости пропорционального типа и регулятора тока астатического типа подают разность сигналов задания отрицательной обратной связи по току двигателя, а сигнал с выхода регулятора тока через СИФУ подают на управляемый вход блока ограничения регулятора тока, а задание для тока снимают с потенциотера.

Bölmə 2. Azərbaycan respublikasının Dövlət
reyestrinə daxil edilmiş ixtira patentləri
haqqında mə'lumatların dərci

Раздел 2. Публикация сведений о патентах на
изобретения, внесенных в Государственный Реестр
Азербайджанской Республики

51) A 01 B 79/02, C 09 K 17/00

11) P 970072

22) 14.07.97

71)(73) Azərbaycan Elmlər Akademiyası Mikrobiologiya İnstitutu.

72) İsmayılov N.M., Məmmədیارov M.Ə.

54) Torpağın karbohidrogenli çirklənmədən təmizlənmə üsulu.

(57) Torpaqların karbohidrogen çirkləmələrdən təmizlənməsi üsulu kənd təsərrüfatına, neftlə çirklənmiş torpaqların rekultivasiyasına aiddir. Araşdırmanın nəqsədi torpağın neftlə çirkləmələrdən təmizlənməsi metodu təklif etmək olmuşdur. Torpağın təmizlənməsi üçün 2 mərhələ münasib bilinmişdir. 1-ci mərhələdə çirklənmənin əsas hissəsi (95-95%) çirklənmənin dərinliyində üfüqi və şaquli yerləşdirilmiş dəşikli borular sistemindən bioloji səthi aktiv maddələrin məhlulu ilə yuyulur. 2-ci mərhələdə qalıq neft torpağın süd zərdabı və maya istehsalının çirkab sularının 1:1 nisbətində qarışığı ilə işlənib, yumşaldılır, isti havanın verilməsi yolu ilə mikroorqanizmlərin köməyi ilə aktiv fermentləşmə təbəqəsində təmizlənir.

(71)(73) Sektor mikrobiologiyası Akademiyası Elmlər Akademiyası Azərbaycan

(72) İsmayılov N.M., Məmmədیارов M.A.

(54) Способ очистки почв от углеводородных загрязнений.

(57) Изобретение относится к способу и устройству сепарации порошкообразного вещества в оживленном слое, обеспечивающему детектирование и предупреждение засорения пористой стенки оживления не оживаемыми продуктами, смешанными с порошкообразным веществом.

Оно состоит в разделении пористой стенки на две части: первая, помещенная под колонну питания, располагается на горизонтальном уровне, ниже уровня второй части, помещенной под колонну уравнивания, причем каждая из этих частей запитывается двумя независимыми объемами и изменяют разницу давлений оживления в каждом из этих двух объемов. Эта разница растет в функции засорения пористой стенки, помещенной под колонной питания, и позво-

ляет обеспечить раскупорку этой стенки, если разница превысит заранее определенное значение.

Изобретение применяется к транспортировке в оживленном слое любого продукта; алюминий, известь, цемент, металлические порошки и пластмассы, продукты питания и т.д.

(51) A 61 B 17/00

(11) P 970071

(22) 08.11.96

(71)(72)(73) Hacıyev Cabbar Niyətulla oğlu, Əliyev Rüfət Yaşar oğlu.

(54) Dalağın partlaması zamanı orqansaxlayıcı cərrahi əməliyyat üsulu.

(57) Dalağın partlamaları zamanı orqansaxlayıcı cərrahi əməliyyat üsulu təbabətə, onun abdominal cərrahlıq sahəsinə - dalaqda aparılan orqansaxlayıcı cərrahi əməliyyatlara aiddir. İxtirada qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq üçün orqanın yaraları BF-6 yapışqanı ilə yapışdırıldıqdan sonra, parietal peritondan ayaqcıq üzərində loskut götürülərək üzvün zədələnmiş nahiyəsinin səthinə plastik - dayaq karkas kimi yapışqanla bərkidilir. Dalağın

çoxsaylı zədələnməmiş
isə parietal periton
üzərində olmaq
böyük loskut
plastik-dayaq məqsətlə
bütün səthinə yapışdırıl
üsul texniki cəhətdən
hemostaza nail olmaqd
qanaxmanın, tam
olunmuş üzvün fraq
parçalanmasının, sple
və onunla əlaqədar
laşmaların (postsp
sepsis və postsp
sindrom) qarşısının alın
imkan verir. Təklif olunan
texniki cəhətdən
e'tibarlıdır, iqtisadi
səmərəlidir, xüsusi ab
bahalı aparatlar tələb etm

(71)(72)(73) Гаджиев Джа
Ниятулла оглы, Алиев
Яшар оглы.

(54) Способ органи
зняющей операции
разрывах селезенки.

(57) Изобретение относ
медицине, а именно к
минальной хирургии - с
гающим операциям
зенки. Сущностью из
тения является то, что
склеивания ран орган
помощью клея БФ-6, в
ивают лоскут из

180° с одновременным потравиванием и вращением руки в одну и другую сторону под углом 30° по отношению к оси конечности. Применение предложенного способа предупреждает перерастяжение и повреждение элементов сустава, устраняет все виды вывихов, не требует применение общего и местного обезболивания, устраняет многоэтапность, наличие дополнительных помощников.

(51) A 61 B 17/58

(11) P 970079

(22) 28.02.97

(71)(73) Əlibəyov Rəhim İsayeviç

(72) Əlibəyov Rəhim İsayeviç, İsmaylov Oktay Askeroviç

(54) Skelet dartması üçün nal.

(57) İxtira təbabətə, əsasən travmatolojiya və ortopediyaya aiddir. İxtiranın məqsədi nalın lövhəsinin istənilən vəziyyətdə hərəkəti zamanı onun fiksasiyasının e'tibarlılığını artırmaq, nalın qoyulması prosesini tezləşdirməkdir. Skelet dartması üçün nal, bir-biri ilə 3 vinti ilə birləşmiş iki ədəd qövsvəri 1 və 2 lövhələrindən, 4 çıxıntılı qaykadan, 5 dişli şlislərdən, spis fiksatorları üçün 6 dəliyədən, spis üçün çivi olan 7 vintidən, sıxıcı 8 yarqlı vtulkalarından və

9 qaykalarından ibarət, 10 xomutu bərkiddir. dartması üçün təklif olunan lövhələrinin fiksasiyasının e'tibarlılığını artırır, nalın qoyulması prosesini tezləşdirir.

(71)(73)

Исаевич

Алибеков

(72) Алибеков Рагим Исмаилов Октай Аскеровиç

(54) Скоба для скелетного вытяжения.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к травматологии и ортопедии. Целью изобретения является повышение надежности фиксации пластин скобы при раздвижении их в заданном положении, ускорение процесса наложения скобы. Скоба для скелетного вытяжения состоит из дугообразных пластин 1 соединенных друг с другом с помощью винта 3, баковой гайки 4, зубчатых шлицов 5 и имеющих в концах отверстия 6 фиксаторов спицы, состоящих из винта 7 с пазом для спицы, прижимных втулок 8 с насечками и гаек 9. К скобе прикреплен хомут 10. Предложенная скоба для скелетного вытяжения повышает надежность фиксации

тин скобы, ускоряет процесс
заложения скобы.

(51) A 61 C 5/04

(11) P 980009

(22) 04.10.89

(71)(73) Faro Fabrika Appa-
rekkature Rasonali Odontoia-
trike S.p.A.

(72) Osvaldo Favoino

(54) Kök kanalının müali-
cəsi üçün qurğu.

(57) İxtira tibbə, daha konkret olaraq stomatologiyaya aiddir. İxtira dişlərin maye maddələr vasitəsi ilə müalicə müddətini bir seansa qədər ixtisar etməklə, mexaniki alətlərdən istifadəni istisna etməklə yüksək effektiv müalicəsini və həmin kanalların effektiv plomblanması məsələsini həll edir. Qarşıya qoyulan vəzifənin həlli o yolla əldə edilir ki, kök kanalının müalicəsi üçün vakuum nasosu və birinci konteynerdən ibarət olan məlum qurğunun tərkibinə əlavə olaraq daxildir - üç ötürmə borusu olan hermetik rezervuar ki, həmin ötürmə borularından birincisi təzyiqli tənzimləyicisi, təzyiqli məhdudlaşdırıcısı və manometrle təchiz edilmiş vakuum nasosuna qoşulmuşdur, ikinci və üçüncü konteynerlərdən hər birinin çıxışları dişin pulpa kanalına mayenin gətirilməsi üçün çıxışları birləşdirilmiş müvafiq

elektroklapanlarla təchiz edilmişdir və dördüncü elektroklapan vasitəsi ilə hava süzəgəcinə qoşulmuşdur. Bu zaman hermetik rezervuarın ikinci ötürmə borusu dişin pulpa kanalına maye gətirilməsi üçün beşinci elektroklapan, hermetik rezervuarın üçüncü ötürmə borusu isə dişin pulpa kanalına maye gətirilməsi üçün altıncı elektroklapan qoşulmuşdur və özü də birinci, ikinci və üçüncü elektroklapanlar elektrik cəhətdən müvafiq çoxməvqəli keçirici elektrik açarı vasitəsi ilə çoxməvqəli kommutatorla birləşdirilir ki, həmin kommutatorun çıxışlarından biri birinci elektroklapanla, ikinci çıxışı - ikinci elektroklapanla, üçüncü çıxışı isə üçüncü elektroklapanla birləşdirilmişdir, birinci, ikinci və üçüncü çoxməvqəli keçirici açarların digər çıxışları müvafiq olaraq birinci, ikinci və üçüncü düyməli elektrik açarları vasitəsi ilə birləşdirilmiş və cərəyan mənbəyi ilə şina vasitəsi ilə birləşmiş əsas elektrik açarına qoşulmuşdur, bundan başqa cərəyan mənbəyi şinasına ardıcıl qoşulmuş dördüncü düyməli elektrik açarı və birinci generator vasitəsi ilə dördüncü elektroklapan qoşulmuşdur, birləşdirilmiş birinci, ikinci və üçüncü düyməli elektrik açarlarına ardıcıl qoşulmuş ikinci generator və beşinci düyməli elektrik açarı vasitəsi ilə beşinci elektroklapan qoşulmuşdur, cərəyan mənbəyi şinasına isə, altıncı düyməli elektrik açarı vasitəsi ilə altıncı

elektrik klapanı qoşulmuşdur. Bundan əlavə, birinci, ikinci və üçüncü elektrokapanlarla birləşdirilmiş boru kəməri və beşinci elektrokapanla birləşdirilmiş boru kəməri müvafiq olaraq, yeddinci və səkkizinci elektrokapanlara ötürmə boruları ilə təchiz edilmişdir ki, bu elektrokapanların idarəedici çıxışları tezlik generatoruna qoşulmuşdur onun da çıxışı dördüncü elektrokapanla, rele vasitəsi ilə beşinci elektrokapanla və yeddinci düyməli elektrik açarı vasitəsi ilə birləşmiş birinci, ikinci və üçüncü düyməli elektrik açarları ilə birləşdirilmişdir, boru kəmərləri və ötürmə boruları aralarında isə baypas boru kəmərləri yerləşdirilmişdir. Bu zaman, hermetik rezervuarın ötürmə borusu ən azı bir içiboş iynə ilə təchiz edilə bilər.

(71)(73) Faro Fabrika Apparekkature Rasonali Odontoiatrike S.p.A.

(72) Osvaldo Favoino

(54) Устройство для умертвления и лечения в корневых каналах зубов и способ герметичного пломбирования с помощью пастообразного вещества.

(57) Изобретение относится к медицине, а более конкретно

к стоматологии. Решение решает задачу умертвления устройства, обладающего высокой эффективностью лечения жидких веществ, а также сокращения сроков выполнения пломбирования каналов. Решение поставленной задачи достигается для умертвления и лечения корневых каналов и для держателем вакуумной первой контейнер, который содержит резервуар с отводами, первый из которых подключен к вакуумному сосу, снабженному датчиком давления и манометром, также содержащий второй и третий контейнеры, при этом каждый из контейнеров снабжен соответствующим электродом, выходы которых объединены для подвода к пульповому каналу зуба и, четвертый электрод, подключен к воздушному фильтру, при этом второй отвод герметичного резервуара подключен к пятому электроду для подвода к пульповому каналу зуба, а третий отвод герметичного резервуара подключен к шестому электроду для подвода к пульповому каналу.

зуба, причем первый, второй и третий электроклапаны электрически соединены каждый через свой многопозиционный переключатель с коммутатором, один выход которого соединен с первым электроклапаном, второй выход - со вторым электроклапаном, а третий выход - с третьим выходом - с третьим электроклапаном, при этом другие выходы первого, второго и третьего многопозиционных переключателей через соответствующий первый, второй и третий кнопочные выключатели объединены и подключены к основному выключателю, соединенному с шиной источниками питания, к которой через последовательно соединенные четвертый кнопочный выключатель и первый генератор также подключен четвертый электроклапан, кроме того к объединенным первому, второму и третьему кнопочным выключателям через последовательно включенные второй генератор и пятый кнопочный выключатель подключен пятый электроклапан, а к шине источника питания через шестой кнопочный выключатель подключен шестой электроклапан.

Решение задачи также обеспечивается

предложенным способом герметичного пломбирования с помощью пастообразного вещества предворительно умертвленного и вылеченного корневого канала зуба, включающим заполнение пульпового канала зуба пастообразным веществом через отверстие на поверхности пломбуемого зуба, при этом предварительно в пульповый канал вводят полую иглу, связанную через герметичный резервуар с вакуумным насосом, создают необходимую величину разрежения в корневом канале и, одновременно, через отверстие на поверхности пломбуемого зуба подают необходимое количество пастообразного вещества, после чего извлекают полую иглу.

(51) A 61 K 35/78

(11) P 970077

(22) 07.04.93

(71)(73) Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Nəbatət İnstitutu

(72) Qasimov F.Y., - Kokosov A.N., Osinin S.Q., - Vişnyakova L.A., Faustova M.Y., - Ələkbərov U.K., İsmayılov N.M.

(54) Keçici ağciyər xəstəliklərini müalicə etmək üsulu.

(57) İxtira tibb sahəsinə, xüsusilə pulmonologiyaya aiddir, infeksiyon mənşəli bronxların və ağciyərlərin xəstəliklərinə tutulmuş şəxsləri müalicə etmək üçün istifadə oluna bilər. İxtiranın məqsədi xronik bronxidlərin səmərəli müalicə üsulunu yaratmaqdır ki, onun da tətbiqi zamanı əlavə ağırlaşmaların xüsusilə bronxospazm törəməsinin qarşısı alınır və ağciyərlərin drenaj fəaliyyəti pozulmasın. İxtiranın əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, infeksiyon mənşəli ağciyər xəstəliklərinin müalicə üsuluna iltihab əleyhinə maddələr, sanasiyaedici və bəlgəmgətirici inhalyasiyalar saxlanılmaqla yanaşı, sana-siyaedici və bəlgəmgətirici maddə sifətilə Koçi kəklipotunun efir yağı əlavə edilmişdir. Həmin efir yağının natrium xloridin izotonik məhlulunda 1:192 - 1:200 nisbətində qarışığı ilə xəstəyə 9-15 gün ərzində hər gün, gündə 15 dəqiqə inhalyasiya təyin edilir. Koçi kəklik otunun efir yağı (Thymus kotshyanus Boiset Hohen) bitkinin qurudulmuş yuxarı hissələrini su buxarı ilə qovmaq yolu ilə alınır. Efir yağı açıq sarımtıl rəngli güclü timol iyini verən, kəskin göynədibi dada malik maddedir.

(72) Касумов Ф.Ю., Кокосов

А.Н., Осинин С.Г., Виноградова Л.А., Фаустова М.С., Перов У.К., Исмаилов К.

(71)(73) Способ лечения заболеваний легких и бронхиальной астмы

(57) Изобретение относится к пульмонологии и может быть использовано в лечении бронхов и легких с помощью лекарственных препаратов. Задачей изобретения является создание эффективного способа уменьшения риска осложнений бронхоспазма и нарушения функции легких. Сущность изобретения заключается в том, что в способе лечения заболеваний легких, включающем применение противовоспалительных препаратов и ингаляционных средствами, в качестве средства используется эфирное масло чабреца «Кочи» с физиологическим раствором в соотношении 1:192-1:200 по две пятнадцатиминутные ингаляции ежедневно в течение

дней. Эфирное масло из чабреца «Кочи» (*Thymus Kotschyanus Boiss et Hohen*) получают из надземной части растений методом паровой отгонки. Полученный продукт представляет собой легкоподвижную жидкость бледно-желтого цвета с резким тимольным запахом, обладает жгучим острым вкусом.

(51) A 63 B 23/00

(11) P 970076

(22) 13.09.94

(71)(72)(73) Bayramov Asif
Hidayət oğlu

(54) İdman trenajoru

(57) İxtira idman məşğələləri, o cümlədən ayaq və bud-çanaq əzələlərinin mexaniki yolla "şpaqat" məşqi və dartılması, kürək, qol və qarın əzələlərinin möhkəmləndirilməsi üçün nəzərdə tutulub. İxtiradan məqsəd mümkün təmrinlərin sayını çoxaltmaq yolu ilə məşqlərin səmərəliliyini artırmaqdır. İdman trenajoru 1-oturacaqdan, 2-əsasın üstündə quraşdırılmış, 3-hərəkətli söykənəcdən, 4-fiksatorndan, 5-ayaqlar üçün dayaqdan, şarnir vasitəsilə 2-əsasla bağlanmış, 6-fırlanan roləklərə möhkəmlən-dirilmiş, 7-bloklar sistemindən 8-trosula, 9-

dayağı hərəkət etdirən dəstəkdən, 10-"repeynik" fiksatorundan ayağı dayağın üstündə saxlamaq, 11-dirəklər, hərəkətli söykənəcəyə 3-bərkidilmiş iki prujinli və ya rezin esponderdən 12 ibarətdir. Trenajorda təmrinlər oturan və uzanan vəziyyətdə, həmçinin irəliyə, sağa-sola əyilməklə yerinə yetirilə bilər.

(71)(72)(73) Байрамов Асиф
Гидаят оглы

(54) Спортивный тренажер

(57) Изобретение относится к спорту, в частности к спортивным тренажерам для тренировки и растягивания мышц ног и тазобедренного сустава в «шпагат» механическим путем, укреплении мышц спины, рук и живота. Задачей изобретения является повышение эффективности тренировки путем увеличения числа возможных упражнений. Спортивный тренажер содержит сиденье 1, установленное на основании 2, проворотную спинку 3 с фиксатором 4, опоры для ног 5, шарнирно связанных с основанием 2, с закрепленными на них передвижными роликами 6, систему

блоков 7 с тросом 8, рукоятку раздвижения опор 9, фиксаторы «репейник» 10 для фиксации ног на опоре и упоры 11, два пружинных эспандера 12, закрепленных на поворотной спинке 3. Упражнения на тренажере выполняются в положении сидя, лежа, а также наклоном вперед, вправо и влево.

(51) B 07 B 4/08, B 65 G 53/22

(11) P 980010

(22) 28.07.94 19.08.94

(71)(73) ALÜMİNİMUM PEŞİNE, FR

(72) RENE SİRİL RAMBO, FR

(54) Məsaməli əsasda mayelənmiş tozşəkilli materialların pnevmatik daşınması üçün qurğu və məsaməli əsasın çirklənməsinin tə'yini qaydası.

(57) İxtira tozşəkilli maddenin mayelənmiş təbəqədə ayrılmasının qurğu və üsuluna aiddir, hansı ki, məsaməli mayelənmə divarının tozşəkilli maddələrlə qarışdırılmış mayelənməyən məhsullarla çirklənməsini xəbər verir və detektə etməni tə'min edir. Məsaməli divar iki hissəyə bölünür: birinci, qida sütununun altında yerləşir, tənzimləyici sütunun altında yerləşən ikinci hissənin səviyyəsindən aşağı

gıdakı üfiqi səviyyədə belə ki, bu hissələrdən iki qeyri-asılı və bu qidalandırılır və bu təzyiqlərinin fərqi maye fərq qida sütununun yerləşdirilmiş məsaməli çirklənmə funksiyasında əgər fərq əvvəldən yenləşdirilmiş qiymətdən dırsa, bu divarın məhsulunun təmizlənməsini etməyə imkan verir. mayelənmiş təbəqədə məhsulun alüminium, sement, metallik tozlaşdırıcı, yemək məhsulünün daşınmasında tətbiq edilir.

(71)(73) Алюминий и Фр.

(72) Рене Сирил Рамбо

(54) Устройство для пневматической транспортировки оживленного на пористости порошкообразного материала и определения засорения пористого материала и способ определения засорения пористого материала

(57) Изобретение относится к способу и устройству для транспортировки порошкообразного вещества в оживленном состоянии к детектированию и предупреждению засорения пористой структуры

ожижения не ожиженными продуктами, смешанными с порошкообразным веществом. Оно состоит в разделении пористой стенки на две части: первая, помещенная под колонну питания, располагается на горизонтальном уровне, ниже уровня второй части, помещенной под колонну уравнивания, причем каждая из этих частей запитывается двумя независимыми объемами и измеряют разницу давлений ожижения в каждом из этих двух объемов. Эта разница растет в функции засорения пористой стенки, помещенной под колонной питания и позволяет обеспечить раскупорку этой стенки, если разница превысит заранее определенное значение. Изобретение применяется к транс-портировке в ожиженном слое любого продукта: алюминия, извести, цемента, металлических порошков и пластмасс, продуктов питания и т.д.

(51) C 01 D 3/06

(11) P 970073

(22) 21.06.95

(71)(73) Azərbaycan Elmlər Akademiyası Qeyri Üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu

(72) Cabbarova Z.Ə., Nəcəfov R.X., Zeynalov S.D., Əkbərov

H.Ə., Nuriyev Ə.N., Abbasov M.A., Məmmədov R.M.

(54) Çökdürmə yolu ilə xörək duzunun alınması üsulu.

(57) Bu kəşf elektroliz və yeyinti sənayesində geniş tətbiq olunan xörək duzunun alınması üsuluna aiddir. Kəşfin məqsədi tərkibində 40-50 q/l-dən az olmayaraq natrium xlorid olan cod, qələvili lay sularından, onların qarışıqından və yodbrom istehsalatı tullantı sularından xörək duzunun alınmasından ibarətdir. Üsulun mahiyyətini təbii və sənaye tullantı sularının iki mərhələdə buxarlandırılması təşkil edir. Birinci mərhələdə buxarlandırma məhlulun sıxlığı 1,19-1,20 q/cm³-ə çatana qədər davam etdirilir. Xörək duzunun əsas kütləsi bu mərhələdə çökərək, ana məhluldan ayrılır və zənginləşdirilir. Zənginləşdirilmiş duz 18/249-74 N-li MRTU-nun tələblərinə tam cavab verən hazır məhsuldur. Təklif olunan üsulun tətbiqi ucuz və keyfiyyətli xörək duzu almağa imkan verir, respublikanı başqa ölkələrdən bu məhsulu alıb-gətirməkdən azad edir. Eyni zamanda tullantı sularından xammal kimi istifadə

(22) 13.03.95

(71)(73) Bağlı tipli səhmdarlar cəmiyyəti «AREOPAG EX» Ltd
(72) Gandman Zalman
Evelinovic

(54) Alçaq olefinlərin alınması üsulu.

(57) Alçaq olefinlərin alınması üsulu neft e'mali sahəsinə aiddir və karbohidrogenin yüksək temperaturda onun axınına koks çökmələrinin inhibitorlarının qatışığını əlavə etməklə e'mali və ya krekinqi üçün lazım olan avadanlığın metal səthinə koksly və karbonlu çökmələrin inhibirəşdirilməsilə alçaq olefinlərin alınması texnologiyasında istifadə oluna bilər. İxtiranın məqsədi avadanlığın daxili səthinin koksçökməsini və korroziyasını azaltmaqla alçaq olefinlərin çıxışını artırmaqdır. Göstərilən məqsədə nail olmaq üçün alçaq olefinlərin istehsalında karbohidrogen xammalını əlavələrlə və buxarla sobaya ötürməklə qızdırırlar, çıxışda soyudulub alınan maddəni əsas və köməkçi məhsullara ayırırlar, əlavə olunan maddəni isə qütbi həlledicidə əritdikdən sonra sobanın konvektiv spiral borusunda karbohidrogen xammalına əlavə

edirlər. Buxarı konvektiv spiral borusunda maddənin giriş yerində xarici daxil edilən əlavə maddə olaraq pundan olan metalların ilə fosfortərkibli birləşmə qatışığı istifadə olunur.

(71)(73) АО закрытого типа
«АРЕОПАГ ЕКС» ЛТД
(72) Гандман Залман
Нович

(54) Способ получения низших олефинов

(57) Способ получения низших олефинов относительно нефтеперерабатывающей отрасли и предназначенный для использования в технологии производства низших олефинов с использованием коксования углеродистых отложений металлической поверхности оборудования, предназначенного для высокотемпературной обработки или кинга углеводородов с образованием в углеводородном потоке смеси ингибитора коксоотложений. Задача изобретения состоит в снижении температуры и коррозии внутренней поверхности оборудования при этом самым эффективным способом увеличения выхода

олефинов. Указанная задача обеспечивается тем, что при производстве низших олефинов, осуществляют подачу углеводородного сырья с добавками и паром в печь, подогрев смеси, охлаждение на выходе и разделение полученного продукта на целевые и побочные составляющие, а перед введением в углеводородное сырье добавки растворяют в полярном растворителе и вводят их в поток углеводородного сырья в конвективном змеевике печи. Пар вводят в поток углеводородного сырья в конвективном змеевике печи выше места ввода добавок, при этом в качестве добавок используют смесь солей металлов П-А группы с фосфорсодержащими соединениями.

(51) C 10 G 9/16

(11) P 970075

(22) 05.12.95

(71) (73) Bağlı tipli səhmdarlar cəmiyyəti «AREOPAG EX» Ltd
(72) Gandman Zalman
Evelinoviç

(54) Alçaq olefinlərin alınması üsulu.

(57) İxtira neft e'malı sənayesinə, neft kimya sahəsinə aid

dir və karbohidrogen xammalın termiki və katalitik pirolizi prosesində alçaq olefinlərin istehsalında istifadə oluna bilər. İxtiranın məqsədi alçaq olefinlərin çıxışının (etilen, propilen, butilenlərin) artırılması, piroliz məhsullarının təkrar istiliyinin istifadə dərəcəsini yüksəltmək, piroliz məhsullarının xətti sürətinin artırılması və koks çökməsinin qarşısının alınması hesabına avadanlığın işinin fasiləsizliyini artırmaqdır. Məqsədə aşağıda təklif olunan alçaq olefinlərin alınması üsulu ilə nail olunur. Karbohidrogen xammalın termiki pirolizi və təzyiqlə qaynayan piroliz məhsullarının soyuducu maddə ilə doldurulmuş boruörtüklü istilikdəyişdiricidə soyudulması zamanı məlum texnologiyalardan fərqli olaraq, piroliz məhsullarının xətti təzyiqini 100 m/s-dən az olmayan səviyyədə saxlayırlar, həmçinin karbohidrogen xammala və ya piroliz məhsuluna kokslaşma inhibitorlarının qatışıqla əlavə edilir, piroliz məhsullarının xətti sürətini hidravlik müqavimətin 0,3 kq/sm³-dan artıq olmadığı halda istilikdəyişdiricinin borularının sayını və diametrini dəyişməklə tənzimləyirlər. Kokslaşma inhibitorları kimi Dövrü sistemin 1A, PA, ŞA və 1UA

məhsullarının tərkibində olan koks hissələrini istilikdəyişdiriciyə verməzdən qabaq xırdalayurlar. Hissələrin xırdalanması şırnaqlı xırdalayıcıda yerinə yetirilir. Soyuducu maddə boru boşluğuna, piroliz məhsulları isə boruarası boşluğa verilir. Boruvarı istilikdəyişdiricini tamamilə soyuducu maddə ilə doldurulur və soyuducu maddə kimi sudan istifadə olunur.

(71)(73) АО закрытого типа «Ареопар ЕКС» Лтд
(72) Гандман Залман Эвелинович

54) Способ получения низших олефинов

57) Изобретение относится к нефтеперерабатывающей промышленности и может быть использовано для производства низших олефинов в процессах термического и каталитического пиролиза углеводородного сырья. Задачей настоящего изобретения является увеличение выходов низших олефинов (этилена, пропилена, бутенов), степени утилизации вторичного тепла продуктов пиролиза и в увеличении непрерывной работы оборудования за счет увеличения линейной скорости

продуктов пиролиза и предотвращения коксоотложения. Задача достигается предложенным способом получения низших олефинов, осуществляемым по следующей схеме. При термическом пиролизе углеводородного сырья и непрямом охлаждении продуктов пиролиза в кожухотрубчатом теплообменнике, заполненном хладагентом, кипящим под давлением в отличии от известных технологий, линейную скорость продуктов пиролиза в теплообменнике поддерживают не ниже 100 м/с, причем, в углеводородном сырье и/или в продукты пиролиза дополнительно вводят смесь ингибиторов коксования, а линейную скорость продуктов пиролиза поддерживают путем изменения диаметра и количества трубок в кожухотрубчатом теплообменнике при гидравлическом сопротивлении в теплообменнике не более 0,3 кг/см². В качестве ингибиторов коксования используют соединения металлов 1А, ПА, ША и 1УА групп Периодической Системы Элементов, при этом в качестве соединений элементов 1а группы используют соли лития или калия, а в качестве соединений элементов ПА группы используют

пиролиза можно использовать кожухотрубчатый теплообменник с жестко закрепленным трубным пучком J - образной формы, ввод и вывод продуктов пиролиза осуществляют в нижней части теплообменника. Частицы кокса, содержащиеся в продуктах пиролиза, перед подачей их в теплообменник подвергают измельчению. Измельчение частиц кокса осуществляется в струйном измельчителе. Хладагент подают в трубное пространство, продукты пиролиза по кожухотрубчатому пространству. Теплообменник полностью заполняют хладагентом и в качестве хладагента используют воду.

51) C 11 D 1/22

11) P 980002

22) 04.02.93

71)(73) Azərbaycan Dövlət Məyın Mühafizəsi və Təhlükəsizlik Texnikası Elmi Ədqiqat İnstitutu

ƏZDƏMTETİ

72) Şərifov Ə.H., Məmmədov İ.M., Quliyev T.M., Əmirova M.

74) Bərk səthlərin təmizlənməsi üçün mə'cun.

7) Nəzərdə tutulan ixtira

təmizləyici vasitələrə aiddir və məişət qabqacaqlarını, vannaları, əlizyuyanları və s. təmizləmək üçündür. Məqsəd təmizləyici vasitənin hazırlanması prosesini asanlaşdırmaq və bu məqsədlə işlədilən tərkibdə zəhərli maddələrin işlədilməsinin qarşısını almaqdır. Göstərilən məqsədlə aşağıdakı təmizləyici tərkibi tətbiq etməklə nail olunur. Komponentlərin nisbəti, % kütlə. Fırlanan sement zavodunun: peçlərindən çıxan toz 73,0 - 75,0 liqnosulfonat - 0,9 - 1,2, su - 100 -ə qədər

(71)(73) Azərbaycanın Neftçiləri İxtisatçıları İnstitutu

(72) Şarifov A.Г., Мамедов - М.М., Кулиев Т.М., Амирова Р.М. -

(54) Чистящая паста для очистки твердой поверхности.

(57) Предполагаемое изобретение относится к чистящим средствам для очистки ванн, раковин, керамики, кафеля, посуды и др. Задачей изобретения является упрощение процесса приготовления средства, удешевление чистящей пасты и ликвидация применения вредных веществ в

составе. Задача достигается путем применения чистящего состава, имеющего следующие компоненты. % мас.: отход-паль извращающих печей цементных заводов 73,0-75,0
лигносульфонат 0,9-1,2
вода до 100.

(51) G 01 M 3/02, 04, 06, 10, 22

(11) P 980001

(22) 04.02.93

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Əməyin Mühafizəsi və Təhlükəsizlik Texnikası Elmi Tədqiqat İnstitutu
AzDƏMTTETİ

(72) Quliyev Tofiq Mustafa oğlu

(54) Qaz itgisinin yerini aşkar etmək üçün kimyəvi tərkib

(57) Neft, qaz və kimya sənayesində texnoloji avadanlıqların qaz itgisinin yerini aşkar etmək üçün aerosol balonunda kimyəvi tərkibdən istifadə etmək olar. Müəlliflik şəhadətnaməsinin əsas məqsədi, geniş temperatur intervalında tərkibdən istifadə edilməsidir. Qoyulan məqsəd təklif olunan tərkibin aşağıdakı nisbətində alınır: (% kütlə)

dietanolamid	0,75 - 1,0
etilenqlikol	20,0 - 25,0
qırmızı konqo	0,025 - 0,03

diftordixlorometan
su qalını

(71)(73)

Нефтяной научно-исследовательский институт по безопасности
(72) Кулиев Тوفик Мустафоглы

(54) Химический для обнаружения утечки газов.

(57) Изобретение относится к технике испытаний на герметичность с применением химических веществ. Оно может быть использовано для обнаружения места газовой утечки на объектах газодобычи, газодобычи и химической промышленности.

Изобретение состоит в том, что в печении работоспособного химического состава в широком температурном интервале и с более замедленным окрашиванием пены. Решаемая задача достигается путем применения состава, содержащего диэтанолламид, этиленгликоль, красный конго, дифтордихлорметан и воду в заданном соотношении компонентов, % мас.:

диэтанолламид	0,75
---------------	------

этиленгликоль	20,0-25,0
красный конго	0,025-0,03
дифтордихлорметан	20,0-25,0
вода	остальное до 100.

(51) E 21 B 7/08

(11) P 980006

(22) 06.10.93

(71)(73) Azərbaycan Neft Sənayesi Elmi Tədqiqat Layihə İnstitutu

(72) Seyid-Rza M.K., Əliverdizadə T.K., Məlikbəyov R.Ə., Məmmədov R.M., Ağayev F.H.

(54) Çoxgövdəli quyunun qazılması üçün qurğu.

(57) İxtira qazımanın texnika və texnologiyasına aiddir və çoxgövdəli neft quyularının qazılması zamanı istifadə edilə bilər.

İxtiranın vəzifəsi geniş istifadə olunan, qoruyucu boruların kəmərinə əlavə gövdəyə salmağa nəzarət etməyə imkan verən və kəmərin istiqaməti prosesini qaydaya salan vasitə yaratmaqdır. Qoyulmuş vəzifə silindrik gövdədən və onun daxilində qoyulmuş yanaverici elementdən ibarət olan məlum ixtirada belə həll edilir ki, yanaverici element qısaboru şəklində icra edilmişdir və onun yuxarı ucu şarnirlə təchiz edilmiş, aşağı ucu isə silindrik oymaqla birləşdirilmişdir, o isə

öz növbəsində mərkəzi kanalla təchiz edilmiş və aşağı kəllə səthdə dəliksiz arakəsmədə qoyulmuş, mərkəzi kanalla təchiz edilmişdir və onun daxilində silindrik yaylar qoyulmuşdur, istiqamətləndirici lövhələrlə birləşdirilmişdir, quyuya qoruyucu kəməri buraxma prosesində onun divarı ilə qarşılıqlı təsirdə olur.

(71)(73) АЗНИПИНефть

(72) Сеид-Рза М.К., Аливердизаде Т.К., Меликбеков Р.А., Мамедов Р.М., Агаев Ф.Г.

(54) Устройство для бурения многоствольной скважины.

(57) Изобретения относится к технике и технологии бурения и может быть использовано при проводке многоствольных нефтяных скважин. Задачей изобретения является создание средства с расширенным применением, позволяющее ввести колонну обсадных труб в дополнительный ствол с возможностью контроля и регулирования процесса направления колонны. Поставленная задача в известном изобретении, содержащем цилиндрический корпус и установленный внутри его отклоняющий элемент, реша-

ется тем, что отклоняющий элемент устройства выполнен в виде патрубка, верхний конец которого оборудован шарниром, а нижний конец шарнирно соединен с цилиндрической втулкой, снабженной центральным осевым каналом и установленной нижней торцевой поверхностью без зазора на перегородке, снабженной центральным осевым каналом, который в процессе спуска обсадной колонны в скважину совмещен с центральным осевым каналом втулки и смещен относительно него при входе в дополнительный ствол. Корпус снабжен радиальными отверстиями, внутри которых установлены цилиндрические пружины, соединенные с направляющими пластинами, взаимодействующими со стенкой скважины в процесса спуска в нее обсадной колонны.

(51) E 21 B 7/20, 43/10

(11) P 980004

(22) 31.03.93

(71)(73) Azərbaycan Neft Sənayesi Elmi Tədqiqat Layihə İnstitutu

(72) Nazırov S.Ə., Abbasov S.S., Əliverdizadə T.K.

(54) Üfüqi quyuların kəşidilməsi üsulu və həyata keçirilməsi qurğusu.

(57) İxtira qəzama texnologiyasına aiddir. Yunun möhkəmləndirilməsi istifadə oluna bilər. Məqsədi quyunun məqsədi kəmərlə quyular arasında sirtinməni maqla kəmərin layihə dəqiqləşdirmə qədər çatdırılmaması və ləğv etməyə imkan ə'tibarlı ləvazimatları yerləşdirməkdir. Qoruyucu kəmərin pəncərəli süzgülə buraxılması, kəmərin sementlənməsi və süzgüləyə ləşdiriləcəyi aralığa məhsulün birlikdə çinçilən vurulması ibarət olan mə'lum olan təkliflər fərqli olaraq təklif olunan quyunun horizontal hissəsinə süzgüləyə aşağı divar arasındakı həlqəvi fəzanın çinçillə doldurulması qoruyucu kəmərin buraxılması-dan əvvəl, süzgüləyə divarı arasındakı qalan boşluğa fəza həcmi sementlənmədən sonra, kəmərin buraxılması dayandırılmalarla icra edilən dayanmalar zamanı kəmərin mayenin təzyiqi artırılır. Dəyişiklik borulardan təşkil edilmiş süzgülə radial deşikli qısa boru, həlqəsi və diafraqmadan təşkil olunur.

olan qurğuda, məsələ radial dəşikli silindrik gövdədən və onun içərisində yerləşdirilmiş, yuxarı tərəfdən yayla sıxılan və ox istiqamətində kanalı olan porşendən ibarət teleskopik sistemlə həll edilir, porşenin aşağı ucu süzğəcin yuxarı ucu ilə, yuxarı ucu isə radial dəşikli qısa boru ilə birləşdirilmişdir, süzğəclə teleskopik mexanizmin gövdəsi birləşən yerdə onların xarici səthləri kvadrat şəkillidir, başmağın xarici səthi isə konusvaridir.

(71)(73) АзНИПИНефть

(72) Назиров С.А., Аббасов С.С., Аливердизаде Т.К.

(54) Способ обсаживания горизонтальной скважины и устройство для его осуществления.

(57) Изобретение относится к технологии и технике бурения и может быть использовано при обсаживании скважин. Задачей изобретения является создание надежных средств, позволяющих исключить не допуск колонны в наклонной скважине до проектной величины путем снижения величины трения между колонной и наклонным участком. Задача решается тем, что в известном способе обсаживания

горизонтальной скважины, включающем спуск в нее обсадной колонны с пакером и фильтром, цементирование колонны и намыв гравия в месте установки фильтра, намыв гравия, заполняющего зазор между фильтром и дном горизонтального участка скважины производят после цементирования колонны, а спуск колонны производят сповышении давления жидкости. Также задача в известном устройстве, представляющее фильтр и состоящее из колонны перфорированных труб, патрубков с радиальными отверстиями, упорного кольца и диафрагмы, башмака на нижнем конце колонны, решается тем, что верхний конец колонны снабжен телескопическим механизмом, выполненным в виде соединенного с обсадной колонной цилиндрического корпуса со сквозными радиальными отверстиями, внутри которого установлен подпружиненный поршень с осевым каналом, нижний конец поршня соединен с верхним концом колонны перфорированных труб, а его верхний конец - с патрубком с радиальными отверстиями, внутри которого установлены упорное кольцо и диафрагма, при этом сопрягающиеся по

верхности перфорированных труб и корпуса телескопического механизма имеют квадратную форму, а наружная поверхность башмака - коническую.

(51) E 21 B 7/28, 10/26

(11) P 980007

(22) 07.07.93

(71)(73) Azərbaycan Neft Sənayesi Elmi Tədqiqat Layihə İnstitutu.

(72) Seyid-Rza M.K., Səlimov Q.C., Səfərov N.H., Müfidzadə R.H., Əliverdizadə T.K.

(54) Baltalı burov.

(57) İxtira neft sənayesinə, xüsusilə, böyük diametrlı quyuların qazılmasında istifadə edilən qurğulara aiddir. İxtiranın məqsədi qurğunun iş zamanı effektivliyinin və e'tibarlı olmasının yüksəldilməsindən ibarətdir. Baltalı burovda kənardakı baltalar şpindelə görə elə bərkidilir ki, onların hər birinin iki diyircəyi mərkəzdə yerləşən borunun xarici səthi vasitəsi ilə pərçimlənir və qabaqlayıcı baltanın təsir sahəsində yerləşir. Belə ki, quyunun həlqəvi dibinin dağıdılma sahəsində yerləşən diyircəyin fırlanma oxu həmişə burovun fırlanma oxu ilə kəşisir. Əldə edilmiş nəticə göstərir ki,

kənar baltaların sığırılması tünməsi azalır. Bunun səbəbi qazma vaxtının masında və quyu lüləsinin intervalının böyüməsinə göstərir.

(71)(73) АзНИПИНефть
(72) Сейд-Рза М.К., Сəлимов Г.Д., Сафаров Н.Г., Мүфидзadə Р.Г., Аливердизadə Т.К.

(54) Долотный бур.

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности, в частности, к устройству бурения скважин большого диаметра. Задачей изобретения является повышение эффективности и надежности устройства в работе. В данном бурении, включающем центральнорасположенный с опережающим долотом корпус, жестко соединенной трубой, шпиндели с тремя шарошечными долотами, у которых одна из шарошечек размещена в зоне расширения кольцевого пространства скважины с возможностью вращения вокруг своей оси. Крайние долота зафиксированы относительно шпинделя таким образом, что шарошки каждого из долот заклинены наружной поверхностью центрально расположенной трубы и находя-

чине действия опережающего долота. При этом ось вращения шарошки размещенной в зоне разрушения кольцевого забоя скважины, всегда пересекается с осью вращения бура. Достигаемый технический результат заключается в уменьшении трения крайних долот о породу. Положительный эффект выражается в сокращении времени бурения и расширении верхнего интервала ствола скважины.

(51) E.21 B. 33/12

(11) P.980008

(22) 28.07.93

(71)(73) Azərbaycan Neft Sənayesi Elmi Tədqiqat Layihə İnstitutu.

(72) Əliverdizadə T.K., Səlimov Q.C., Bağirov K.H., Şixiyev M.N.

(54) Pakер.

(57) İxtira, neft və qaz quyularının istismarı sahəsinə, xüsusən qoruyucu kəmərlərin boşluqlarında hermetiklik əldə etməkdən ötrü işlənən qurğulara aiddir. İxtirada qoyulan məsələ iş vaxtı pakерin e'tibarlılığını artırmaqdır. Pakерin gövdəsi xarici həlqəvi çıxıntı və içərisində örtüklə qarşılıqlı əlaqə və ox boyu yerdəyişmə imkanı

olan silindrik borucuq şəklində hazırlanıb və konsentrik oturdulmuş zərbəvurucu olan örtüklə təchiz olunub. Şlipslər isə paz şəklində hazırlanıb, örtüyün aşağı kənar vəziyyətində gövdənin həlqəvi çıxıntısı ilə qarşılıqlı əlaqədə olan və zərbəvurucuya nisbətən gərilmiş elastik lövhələrlə birləşdirilmişdir. Bu halda özü kipləşən manjet örtüyün yuxarı kənar vəziyyətində onun içərisində yerləşir və bu vəziyyətdə onu təsbit edir.

(71)(73) АЗНИПИНефть

(72) Аливердизаде Т.К., Салимов Г.Д., Багиров К.Г., Шихиев М.Н.

(54) Пакер.

(57) Изобретение относится к области эксплуатации нефтяных и газовых скважин, а именно, к устройствам, применяемым при герметизации полости обсадный труб. Задачей изобретения является повышение надежности пакера в работе. Корпус пакера снабжен наружным кольцевым выступом и кожухом, внутри которого концентрично установлен ударник, выполненный в виде цилиндрического патрубка, размещенного с возможностью осевого пере-

мещения и взаимодействия с кожухом. Шлипсы выполнены в виде клиньев, соединенных с подпружиненными с кольцевым выступом корпуса при крайнем нижнем положении кожуха. Самоуплотняющаяся манжета при крайнем верхнем положении кожуха находится внутри него и фиксирует его в этом положении.

(51) E 21 B 43/26

(11) P 980005

(22) 01.03.93

(71)(73) Azərbaycan Neft Sənayesi Elmi Tədqiqat Layihə İnstitutu

(72) Abdullayev K.B., Əliyev V.H., Əliyeva S.Ə., Əliverdizadə T.K.

(54) Quyuların bərkidilməsi üçün qurğu.

(57) İxtira neft sənayesinə, xüsusilə də neft və qaz quyularının istismar kəmərinin sementlənməsi üçün istifadə olunan qurğuya aiddir. İxtirada məqsəd tıxac elementi kimi silindrik yaydan istifadə etməklə etibarlılığı artırmaq və quruluşu sadələşdirməkdir. İxtiraya görə məsələnin həllindən aşağı və yuxarı dayaq arasında qurulmuş silindrik yaydan ibarət olan tıxac elementi ilə təchiz olunmuş

oyuq gövdədə yığılma, bərkitmək üçün istifadə. Belə ki, dayaqın yuxarı daxili halqavari gövdəyə və yayın yuxarı rəcağında olan açıq dirəy pənməz bərkidilmiş halda dayaq isə, yayın aşağı rəcağına birləşdirilib, gördə hərəkətli olub, şəklində hazırlanmışdır. Bu dirəyini bağlayır. Bu yayın sarıqları yuxarı dirənmə vəziyyətində om və yuxarı hissələrində y gövdənin boşluqlarını bərkidən ayırır.

(71)(73) АзНИПИНефть
(72) Абдуллаев К.Б.,
В.Г., Алиева С.А., А
дизаде Т.К.

(54) Устройство для ления скважины.

(57) Изобретение относится нефтяной промышленности к устройству цементирования обса колонн в нефтяных и газ скважинах. Задачей изобретения является повышение надежности и упрощение конструкции устройства за счет использования цилиндрической пружины в качестве запорного элемента. Поставленная задача решается тем, что в скважине, оборудованной обсадными колоннами, в зазоре между колоннами и стенками скважины устанавливается устройство, состоящее из упругого элемента, выполненного в виде цилиндрической пружины, и направляющих элементов, обеспечивающих упругому элементу возможность перемещения по длине скважины. При этом упругий элемент в исходном состоянии находится в сжатом состоянии и при необходимости может расширяться, заполняя зазор между колоннами и стенками скважины, тем самым обеспечивая герметичность скважины.

тем, что в известном устройстве для крепления сваи, включающем в себя проточный корпус с запорным элементом, в котором между верхним и нижним упорами установлена цилиндрическая пружина, согласно изобретению, цилиндрическая пружина используется в качестве запорного элемента, причем верхний упор выполнен в виде внутреннего кольцевого выступа, неподвижно соединенного с корпусом и верхним концом пружины с открытым торцом, а нижний - соединен с нижним концом пружины с возможностью перемещения относительно корпуса и выполнен в виде диска, закрывающего торец пружины, при этом витки пружины выполнены сомкнутыми при крайнем верхнем положении упора для разобщения полостей корпуса, расположенных над пружиной и под ней.

Bölmə 4 Məlumat, əlanlar

Rəsmi bülletenin 1997-ci ildə nəşr olunan sayları aşağıdakı tarixlərə uyğun gəlir:

1 saylı bülleten - 25 may 1997-ci il

2 saylı bülleten - 15 avqust 1997-ci il

3 saylı bülleten - 23 noyabr 1997-ci il

4 saylı bülleten - 12 dekabr 1997-ci il

Информация, объявления.

Даты публикации номеров официального бюллетеня, изданных в 1997 году соответствуют нижеуказанным датам:

№ 1 - 15 мая 1997 г.

№ 2- 15 августа 1997 г.

№ 3 - 23 ноября 1997 г.

№ 4 - 12 декабря 1997 г